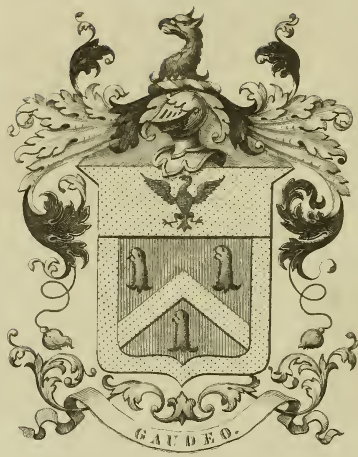
COSMOGRAPHIAE INTRODUCTIO.

DEODATE

1507.

GAUDEO

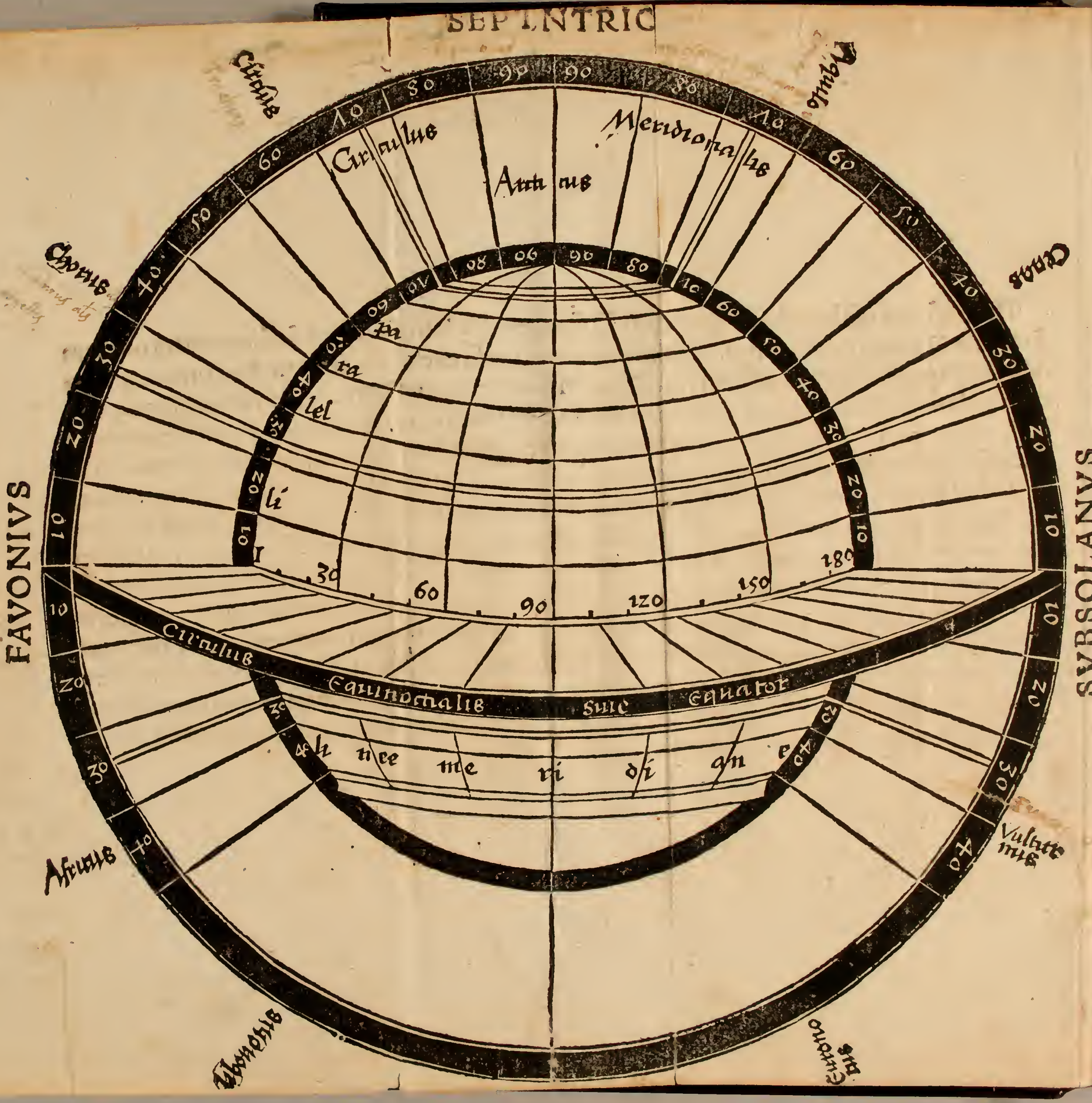

John Carter Brown.

BOUND BY HAYDAY.

Collation Perfect
Leaf 20 is facsimile

Propoſitum eſt hoc libello quandam Coſmographię introductionē ſcribere: quam nos tam in ſolido q̃ plano depinximus. In ſolido quidem ſpacio excluſi ſtrictiſſime. Sed latius in plano vbi ſicut agreſtes ſignare aſſueuerūt/ & partiri limite campum/ ita orbis terrarū regiones præcipuas dominorum inſignijs notare ſtuduimus. Et (vt ab ea in qua ſumus parte incipiamus) ad Europę meditullium Rhomanas aquilas (quę regibus Europe dominantur) poſuimus atq̃ claue ſummi patris patrū in ſigni ipſam fere Europam (quę Rhomanā eccleſiam ꝓfitetur) cinximus. Aphricam pene omnē & Aſię partē ſignauimus lunulis quod eſt inſigne ſummi Babilonię Soldani quaſi totius Egypti & partis Aſię domini. Aſię vero partem quę minor Aſia dicitur crocea coloris cruce iuncto chalybe circumdedimus quod eſt ſignum Thurcorum Soldani Scythiam intra imaum maximū Aſię montem & Sarmaticam Aſiaticam notauimus anchoris quas magnus Tartarus pro inſigni habet. Crux rubea pręſbyterum Ioannem) qui & orientali & meridionali Indię pręeſt atq̃ in Biberith ſedem tenet) repreſentat. Deniq̃ in quartam terrę partem per inclytos Caſtilię & Luſitanię reges repertā eorundem ipſorum inſignia poſuimus. Et quod non eſt ignorandum vadoſa maris littora (vbi naufragia timentur) imaginibus crucis ſignauimus: ſed hæc iam miſſa facientes.

FAVONIVS
SVBSOLANVS
Circulus Equinoctialis siue Equator
Meridionalis
Vulturnus
30
60
90
120
150
180

COSMOGRAPHIAE INTRODVCTIO CVM QVIBVS DAM GEOMETRIAE AC ASTRONOMIAE PRINCIPIIS AD EAM REM NECESSARIIS

Inſuper quattuor Americi Veſpucij nauigationes.

Vniuerſalis Coſmographiæ deſcriptio tam in ſolido ꝙ plano / eis etiam inſertis quæ Ptholomęo ignota a nuperis reperta ſunt.

DISTHYCON

Cum deus aſtra regat / & terræ climata Cæſar
Nec tellus / nec eis ſydera maius habent.

DIVO MAXIMILIANO CAESARI SEM
PER AVGVSTO GYMNASIVM
VOSAGENSE NON RVDIBVS
INDOCTISVE ARTIVM HV
MANITATIS COMMEN
TATORIBVS NVNC EX
VLTANS GLORIAM
CVM FOELICI
DESIDERAT
PRINCI
PATV.

SI MVLTAS ADIISSE REGIONES ET populorum vltimos vidiſſe/ non ſolum voluptarium: ſed etiam in vita conducibile eſt (quod in Platone Apollonio Thyaneo atq; alijs multis philoſophis qui indagandarum rerum cauſa remõtiſſimas oras petiuerunt/clarum euadit.) Quis o Cæſar inuictiſſime regionum atq; vrbium ſitus/ & externorum hominum.

Boetius

Quos videt condens radios ſub vndas
Phœbus: extremo veniens ab ortu:
Quos premunt ſeptem gelidi Triones:
Quos Nothus ſicco violentus æſtu
Torret ardentes recoquens harenas:

JOHN CARTER BROWN

Quis inquã illorum omniũ ritus ac mores/ex libris cognoſcere: iucũdum ac vtile eſſe inficias ibit? Sane(vt ſapientũ fert opinio) ſicut longiſſime peregrinari laudabile eſt/ ita de quouis mortalium cui perĩmenſus ipſæ terrarum orbis vel ex ſola chartarum traditione longe lateq; ſpectabilis atq; cognitus eſt non abſurde repeti poteſt quod ab ipſo poetarum principe Homero muſa Clyo de Naricio duce verbis iſtis rogabatur. Homerus

Dic mihi muſa virum captæ poſt tempora Troie

Qui mores hominum multorum vidit & vrbes

Hinc effectum eſt/vt nobis(qui librariam officinam apud Lotharingie Voſagũ in oppido cui vocabulũ eſt ſancto Deodato/ nuper ereximus)Ptholomęi libros poſt exemplar græcum recognoſcẽtibus:necnõ quattuor Americi Veſpucij nauigationũ luſtratiões adijcientibus:totius orbis typum tã in ſolido q̃; plano(velut pręuiã quandã yſagogen) pro communi ſtudioſorum vtilitate parauerimus: Quẽ tuę ſacratiſſimę maieſtati/cũ terrarum dñs ex iſtas dicare ſtatuimus. Rati noſipſos voti compotes & ab emulorum machinamentis tuo (tam q̃; Achillis) clipeo tutiſſimos fore / ſi tuæ maieſtatis acutiſſimo in eis rebus iudicio/ aliquantula ſaltem

ex parte nos ſatiſfeciſſe ĩtellexerimus. Vale cæſar in inclytiſſime. Ex ſuperius memorato ſancti Deodati oppido. Anno poſt natum Saluatorẽ ſupra ſeſquimilleſimum ſeptimo.

TRACTANDORVM ORDO

Cum Coſmographię noticia ſine prȩuia quadã aſtronomię cognitione/ & ipſa etiam aſtronomia ſine Geometrię principijs plene haberi nequeat: dicemus primo in hac ſuccincta introductiõe paucula de Geometriæ inchoamentis ad ſpheræ materialis intelligentiam ſeruientibus.

2 Deinde quid ſphera/axis/ poli &c.

3 De cœli circulis.

4 Quandam ipſius ſpheræ ſecundum graduũ rationes Theoricam ponemus.

5 De quinq; Zonis cœleſtibus earumdemq; & graduum cœli ad terram applicatione.

6 De Paralellis.

7 De climatibus orbis.

8 De ventis cũ eorꝫ & aliarũ rerũ figura vniuerſali

9 Nono capite quędã de diuiſiõe terrę/de finibus maris/de inſulis/ & locorꝫ ab inuicẽ diſtãtia dicent.

Addetur etiam quadrans Coſmographo vtilis.

Vltimo loco q̃tuor Americi Veſpucij ſubiũgent: ꝓfectiões. Et Coſmo. tã ſolidã q̃ planã deſcribemus.

DE PRINCIPIIS GEOMETRIAE AD SPHERAE NOTICIAM NECESSARIIS. CAPVT PRIMVM

QVIA IN SEQVENTIBVS circuli/circumferentię/centri/ diametri/ & id genus aliorum crebra mentio ſiet: ideo primum nobis ſingillatim/ de talibus breuiſſime tractandum venit.

Eſt igitur Circulus/ figura plana vna quidem circumducta linea contenta: in cuius medio punctus eſt/ a quo omnes rectæ lineę ad circũdantem lineã eductę ad inuicem ſunt æquales.

Figura plana/eſt cuius medium nõ ſubſultat/neq; ab extremis egreditur.

Circũferentia/ eſt linea circulũ continens ad quã omnes rectæ lineę a cẽtro circuli eiectę inter ſe ſunt æquales/quę & ambitus/ & circuitus/curuaturaq; ac circulus a latinis/ græce autẽ peripheria dicit̃.

Centrum circuli/ eſt punctus ille/ a quo omnes rectæ ad lineam circulum continentẽ eductę ad inuicem ſunt æquales.

Dimidius circulus/eſt figura plana diametro circuli & medietate circũferentię contenta.

Diameter circuli/eſt quęcũq; linea recta per cen-

trum circuli tranſiens vtrincꝫ ad circuli peripheri-
am eiecta.

Linea recta/ eſt a puncto ad punctum extenſio
breuiſſima.

Angulus eſt duarum litterarꝫ mutuus contactus
Eſt enim figuræ particula a lineę contactu in ampli
tudinem ſurgens.

Angulus rectus/ eſt angulus ex linea ſupra lineā
cadente/& vtrincꝫ altrinſecus duos ad inuicē ęqua
les angulos faciente cauſatus:quē ſi rectæ lineę con
tinēt rectilineus:ſi curę/ curuus ſpheraliſcꝫ dicetur
Obtuſus eſt q eſt recto maior. Acutus recto minor

Solidum/ eſt corpus longitudine/latitudine/ alti
tudinecꝫ dimenſum.

Altitudo/craſſicies/ profunditas idem.
Integrum eſt res tota/aut rei pars quæ ſexagenaria
partitione non prouenit.
Minutum/eſt ſexageſima integri pars.
Secundum/ſexageſima pars minuti.
Tertium ſexageſima ſecundi: & ita deinceps.

Caput ſecundum. Quid ſphera axis
poli &c. ſtrictiſſime perdocet.

Antea ꝙ aliquis Coſmographię noticiā haberi
poſſit/neceſſum eſt vt ſpheræ materialis cognitio-
nem habeat. Poſtquod vniuerſi orbis deſcriptionē
primo a Ptholomęo atcꝫ alijs traditam/ & deinde
per alios amplificatā/nuper vero ab Americo Ve-

ſputio latius illuſtratã facilius intelliget. Igiť ſphera (vt eam Theodoſius in libro de ſpheris deſinit) eſt ſolida & corporea figura vna quidẽ conuexa ſupfi cie contenta/in cuius medio punctus eſt/a quo om nes rectę ad circumferentiam eductę ad inuicẽ ſunt ęquales. Et cum(vt neotericis placet)decẽ ſint ſphe rę cœleſtis ſit materialis ſphera ad inſtar octauę(q̃ quod ſtellifera ſit aplanes dicitur) ex circulis artifi- cialiter ad inuicem iunctis per virgulam & axẽ me- dium centrum(quę terra eſt)tangentem cõpoſita. Theo- doſius

Axis ſpherę/eſt linea per centrũ ſpherę tranſiens ex vtraq; parte ſuas extremitates ad ſpherę circõfe rentiam applicans: circa quam ſphera/ſicut tota cir ca axem carri(qui ſtipes teres eſt) ĩntorquetur & conuertitur/ eſtq; ipſius circuli diametrus. De quo Manlius ita loquitur. Man- lius.

Aera per gelidum tenuis deducitur axis:
Sydereus medium circa quem voluitur orbis:

Poli (qui & cardines & vertices dicuntur) ſunt puncta cœli axem terminantia/ ita fixa vt nũq; mo ueantur ſed perpetuo eodem loco maneant. Et quę hic de axe ac polis dicuntur ad octauã ſpheram re- ferenda ſunt. Quoniam in pręſentiarum materialis ſphere determinationẽ/q̃(vt diximus) octauę ſphe rę ſimilitudinem habet/ ſuſcepimus. Sunt itaq; eo- rum duo principales/ vnus ſeptentrionalis (qui & Arcticus & Borealis appellať /alter Auſtralis/ quẽ

Antarticum vocant/ de his Virgilius ait.

Virgil. Hic vertex nobis ſemper ſublimis/ at illum
Sub pedibus ſtix atra videt maneſq; profundi.

Nos em̄ iu Europa & Aſia degētes polū Arcticū ꝑpetuo videmus: q ſic dicit̄ ab Arcto vel Arcturo maiore Vrſa q̄ & Caliſto & Elice nominatur & ſeptētrionales a ſeptē ſtellis plauſtri/ quæ Triones vocitant̄: & ſunt minoris Vrſæ/quam etiam Cynoſuram appellant. Vude Mantuanus Baptiſta.

Baptiſ. Carme. Tu nobis Elice nobis Cynoſura/per altum.
Te duce vela damus &c̄. Itē Borealis & Aquilonicus ab eius mundi parte vēto. Naute ſtellam maris vocare aſſueuerunt. Huic oppoſitus eſt antarcticus: vn̄ & nomē ſortit̄. Nam anti græca dictio latine cōtra ſignificat. Is & Nothicus & Auſtronothicus dicit̄: atq; a nobis ꝑpter terrę circulū qui eſt deuexus videri nō pōt: ſed ab antipodibus(q̊s eſſe cōpertū eſt) cernit̄. Vbi & orbiter annotādum/ quod deuexū/rei ſphericę tumorē & ventrem ſiguificat. Conuexū ṽo eius cōtrariū eſt/& cōcanitatē notat. Sunt præterea duo alij poli ipſius zodiaci/ duos in cœlo circulos arcticū.ſ. & antarcticū deſcribentes. Verū quia zodiaci & arctici atq; antarctici (qui in cœlo ſunt circuli) mentionē fœcimus: ideo capite ſequenti de circulis tractabimus.

De circulis cœli. Caput tertium.

Duplices ſunt circuli q̄ & ſegmīa ab auctoribus

dicuntur in ſphera & cœlo/nõ reuera quidẽ exiſtẽ-tes ſed imaginabiles:maiores.ſ.& minores.

Maior circulus is eſt/ qui incõuexa ſupficie ſphe-ræ deſcriptus ipſam in duo ęqua diuidit/ horũ ſunt ſex.Aequator.ſ.Zodiacus/Colurus ęquinoctiorꝝ/ Colurus ſolſticiorꝝ/ Meridianus/ & Horizon.

Circulus minor in ſphera eſt/ qui in eadẽ ſpheræ ſuperficie deſcriptus ſpheram minime in duo ęqua diuidit.Tales ſunt quattuor.Arcticus/Cancri/ Ca-pricorni/& Antarcticus.Ita ſummatim ſunt decem de quibus debita ſerie & primo quidem de maiori-bus dicemus.

Aequator(qui & primi mobilis cingulus & ęqui noctialis dicitur)eſt circulus maior ſpheram in duo æqualia diuidens/ ſecundum quamlibet ſui partem ab vtroq; polo ęque diſtans: ſic dictus quoniam ſo le ipſum tranſeunte(quod bis in anno in principio arietis.ſ.menſe Martio/& principio librę menſe ſe-ptembri contingit) toto terrarum orbe æquinocti-um & dies nocti æqualis eſt.

Aequinoctiũ Marcij/arietis/ vernale.

Aequinoctiũ Septembris/librę/ authumnale.

Zodiacus/eſt circulus maior æquatorem in duo bus punctis quę ſunt principia arietis & librę/ diri-mens/cuius vna medietatũ ad Septentrionẽ/altera vero ad Auſtrum declinat.Ita dictus vel a zodion quod animal ſignificat/ qm̃ duodecim animalia in

ſe habet/vel a zoe quod eſt vita: quia oīm inferio-
rum vita ſecundū planetarꝝ motus ſub ipſa eſſe di-
guoſcit. Latini eū ſigniferū vocāt: qꝫ. xij. ſigna in ſe
Virgil. ferat. Atqꝫ obliquū circulū. Hinc & Maro infit. Ob
liquus qua ſe ſignorum verteret ordo.

In media zodiaci latitudine circularis linea ipſum in duo æqua partiēs & vltro citroqꝫ ſex latitu. gra. relinquens intelligit: quā eclipticā vocant/eo quod nunqꝫ ſolis aut lunæ deliquiuū & eclipſis cōtingat niſi eorum vterqꝫ ſub ea linea in eodem vel oppoſitis gradibus decurrat. In eodem ſi ſolare futurum ſit deliquium. In oppoſitis vero ſi ipſius lunę. Et ſol ſemper ſub ea linea medius incedit/neqꝫ vltro deuiat. Luna autem & cæteri planetarum nunc ſub ea nunc citra vel vltra expaciati vagantur.

Duo ſunt in ſphera coluri/ qui ſolſticia & æquinoctia diſtinguunt. Ita a Colon græce quod membrum ſignificat/& vris bobus (quos magnitudine
Cæſar Elephantum Cæſar cōmentariorū lib. iiij. in Hercinia ſilua eſſe ait) dicti/quoniā ſicut cauda bouis mēbrum erecta ſemicirculum & non completum facit ita nobis colurus ſemꝑ imperfectus apparet. Vna enim medietas videtur/ cum alia ſit occultata.

Colurus ſolſticiorū qui & declinationū dicitur eſt circulus maior per principia cancri & capricorni/ꝑ polos eclipticę parit & polos mundi tranſiens

Aequinoctiorꝝ colurus itidem circulus maior eſt

per principia arietis ac librę/ & mũdi polos trãſiẽs.

Meridianus eſt circulus maior per punctũ verti- 5
cis & polos mundi tranſiens. Tales in generalibus
noſtris tam ſolido q̃ plano decẽ gradibus ab inui-
cem diſtinximus. Eſt autẽ punctũ verticis(quod et
zenith dicit̃)in cœlo pũctus directe rei ſuppoſitus.

Horizon(quem finitorem quoq; dicũt)eſt ſphe- 6
ræ circulus maior ſuperius hemiſpherium(id eſt di
midiũ ſpheræ)ab inferiori diuidens. Eſtq; is in quẽ
ſub diuo conſiſtentiũ/circũducentiũq; oculos vide
tur obtutus deficere:qui & partem cœli viſam a nõ
viſa dirimere cernit̃. Diuerſarũ autẽ regionum vari
us eſt horizon:& omnium horizontiũ capitis ver-
tex/polus dicitur. Nam tale punctũ omniquaq; ab
finitore atq; ipſo horizonte æque diſtat. Et hæc de
circulis maioribus/ nunc ad minores veniamus.

Circulus arcticus eſt circulus minor quem polus 7
zodiaci ad motum primi mobilis circa polum mun
di arcticum deſcribit.

Antarcticus/ eſt circulus minor quẽ alter polus
zodiaci circa polum mũdi antarcticum cauſat atq;
deſcribit. Nuncupamus autem polum zodiaci(de
quo etiam ſuperiori capite diximus) punctũ vnde-
cunq; ab ecliptica ęque diſtantem. Sunt enim poli
zodiaci axis eclipticæ extremitates. Et q̃ta eſt ma-
xima ſolis declinatio (de qua mox plura) tanta eſt
poli zodiaci a polo mundi diſtantia.

Tropicus Cancri/eſt circulus minor quem ſol in principio cancri exiſtens ad motū primi mobilis deſcribit/qui & ſolſticium ęſtiuum dicitur.

Tropicus Capricorni/eſt circulus minor quē ſol initiū capricorni tenens ad motū primi mobilis deſcribit. Hunc etiam circulum brumę dicimus.

Cæterum quia declinationis mentionē fœcimus ideo annotandum.

Declinationē eſſe quando ſol de ęquinoctiali ad Tropicum cancri ſcandit/vel ad capricorni tropicū a nobis deſcendit.

Aſcenſionē pro contrario accipimus/qn̄.ſ. a tropicis æquatori propinquat. Licet a cyros & improprie a quibuſdam dicat̄ aſcendere quando nobis ꝓpinquat/ & deſcendere cū a nobis diſcedit. Hactenus de circulis/iam ad ſpherę Theoricā & latiorem quandam graduum quibus tales ab inuicem diſtēt ſpeculationem accedamus.

CAPVT QVINTVM

De quadam ſpherę Theorica ſecundum graduum rationes.

Sphera cœleſtis quincꝫ ligatur circulis principalioribus vno maiore & quattuor minoribus. Arctico.ſ.cancri/ęquatore/capricorni/& antarctico. E qbus ęquator eſt maior/alij quattuor minores. Hos ipſos vł potius q̄ interſunt ſpacia authores Zonas vocare aſueuerūt. Hinc & Virgilius in Georgi. ait. Virgił.

Quinqȝ tenent cœlum zonæ: quarũ vna chorufco
Semper ſole rubeus/ & torrida ſemper ab igni eſt
Quam circum extremę dextra læuaqȝ trahuntur
Cerulea glacie concretæ atqȝ himbribus atris:
Has inter mediamqȝ duæ mortalibus ægeris
Munere conceſſæ diuum: & via ſecta per ambas
Obliquus qua ſe ſignorum verteret ordo.

De quarꝫ qnalitate in ſequentibus plura dicent.
Quia vero ſupius tetigimus ꝙ polus Zodiaci cir-cnlum arcticum deſcribat: ideo pro vlteriori ſpecu-latione ſciendum hoc de ſuperiori Zodiaci polo (qui in. 66. gradu &. 9. miñ. eleuationis ſitus eſt atqȝ a polo arctico. 23. gradibus ac. 51. miñ. diſtat) intelligi oportere.

Vbi & illud nõ ignorandum. Gradum triceſimã ſigni partem eſſe. Et ſignum duodecimam circuli. At triginta duodecies multiplicata. 360. reddunt. Quare liquidum euadit qnod gradus iterũ tricenteſima & ſexageſima circuli pars eſſe definiri poſſet. Grad: Signn:

Circulum antem antarcticum polus zodiaci inferior deſcribit: qui in eodem gradu declinationis ſitus eſt/ & æque a polo antarctico diſtat ſicut ſnperior ab arctico.

Tropicũ cancri/ eclipticæ reflexio/ ſiue maxima ſolis verſus ſeptentrionem declinatio (quæ ab æquinoctiali ad. 23. grad. &. 51. miñ. ſita eſt) deſignat.

Tropicũ capricorni/alia eclypticæ reflexio/ ſiue

maxima ſolis verſus Auſtrum declinatio(quę ad to tidem gradus ſicut prædicta ſita eſt) deſcribit.

Diſtantia inter tropicũ cancri & circulum arcticum eſt.22. graduum &.18.miñ. Totidem etiã graduum eſt diſtantia inter tropicum capricorni & circulum antarcticum.

Aequatorem media cœli amplitudo a polis mundi æque diſtans efficit.

Huc vſq; de quinq; zonis & earum ab inuicem diſtantia: conſequenter etiam ſtrictim de reliquis quędam trademus.

Circulum zodiaci eius ipſius poli oſtendunt/a quibus vſq; ad tropicos(id eſt maximas ſolis declinationes & ſolſticia). 22. grad.&.18.miñ. ſunt. Eſtq; zodiaci latitudo ab ecliptica verſus vtroſq; tropicos ſex graduum & in vniuerſum. 12. grad.

Coluros declinationũ & aſcenſionũ ſignant ſolſticia & ęquinoctia/ hijq; ſub polis mundi ſeſe per axem cœli ad angulos rectos ſpherales interſecant. Similiter per ęquatorẽ. Sed p̱ zodiacũ ęquinoctiorum coluri vadentes conſtituũt angulos obliquos cum per ſolſticiorum zodiaci rectos cauſent.

Circulnm meridionalem(mobilem quidem)axis idem ſub ipſis polis continet.

Horizontis circulũ/declarat zenith. Ipſum enim tanq; polus eius ſuperior exiſtẽs vbiq; ab eo æque diſtat. Atq; diuidit idem circulus horizontis/hemi-

ſpheriũ noſtrũ ab altero per ſolis ortũ & occaſum. His vero qui ſnb æquinoctiali ſunt per vtroſq; mũdi polos. Et diſtat ſemper zenith in omni horizonte ab ipſius circũferentia. 90. gradibus qui ſunt quarta pars circuli. Eſtq; peripheria horizontis quater diſtantiam inter zenith & horizonta ſuperans.

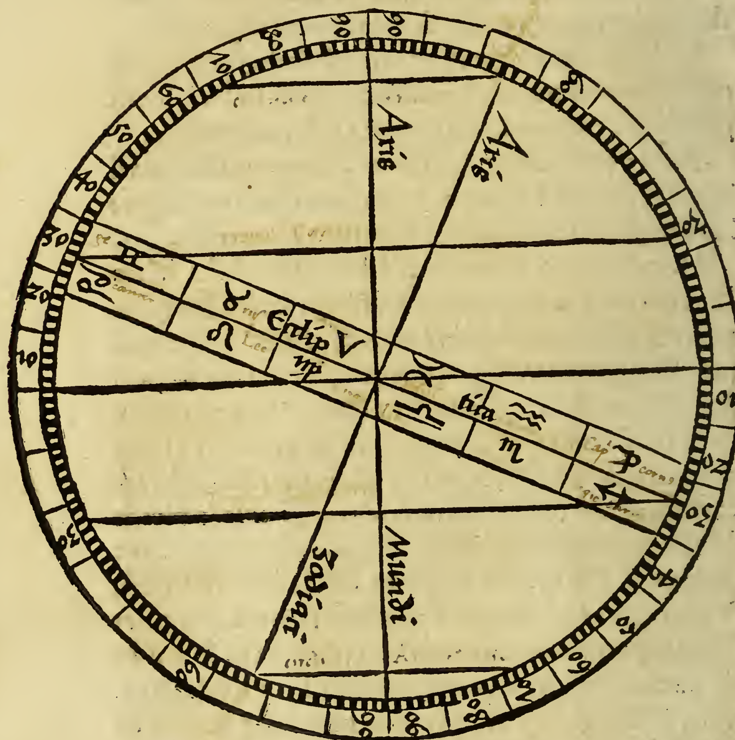
Id demũ animaduerſione nõ eſt indignum axem mundi in materiali ſphera diametraliter ab eiuſdem polis per centrum muudi (quæ eſt terra) tranſire.

Axis vero zodiaci in ſphera nõ apparet ſed intelligendus eſt: & hic axem mundi medium ad angulos impares ſiue obliquos in centro interſecat.

Hoc modo in ipſa mundi fabrica mirabilis ſeries & rerũ ordo præcipuus eſſe videtur: cuius imaginẽ veteres aſtronomi deſcribentes factoris ipſius quantum fieri potuit veſtigia (qui omnia in numero pondere & menſura fœcit) ſequuti ſuut. Nos quoq; ea de re tractantes ſpacij iniquitate ſic excluſi vt ratio minutorum nõ vel vix poſſit obſeruari/ & ſi obſeruaretur etiam tedium cum errore gigneret/ a plenis graduum annotationibus circulorum poſitionem ſumemus. Nam non multum diſtat inter. 51. miñ. & plenum gradum qui ſexaginta minuta continet ſicuti ſupradiximus: atq; in libro de ſphera & aliubi ab harum rerum ſtudioſis ex amuſſim declaratur. Itaq; in figura / quam pro talium intelligentia hoc loco ſubiungemus/ ipſi bini tropici cancri: ſcilicet

maxime ſolis declinatiõis ab ęquinoctiali.23.gradi-
bus diſtabũt. Quãtũ & poli ipſius zodiaci/ ſiue cir
culi arcticus & antarcticus a polis mũdi ſunt diſtan
tes ſuꝑ ſexageſimũ ſextũ eleuationis gradum ſiti.

Polus Arcticus

Polus Antarcticus

De quincꝫ Zonis cœleſtibus/ earūdemcꝫ & graduū cœli ad terrā applicatione.

CAPVT QVINTVM

Hactenus breuiſſime de nōuullis Geometriȩ prīcipijs/de ſphera/polis/quincꝫ zonis/atcꝫ ipſis mū-di circulis/ rerūcꝫ taliū quadam Theorica diximus: nūc recto(ni fallor)ordine de applicatione horū circulorū & graduū ad ipſam terrā ſuſcipienda deter-minatio venit.Ergo igit̃ ſciendū eſt in terra quincꝫ plagas per zonas prȩdictas diſtingui.vnde & Ouidius in Methamorphoſi ait.

Vtcꝫ duæ dextera cœlum totidemcꝫ ſiniſtra
Parte ſecant zonȩ/ quinta eſt ardentior illis
Sic onus incluſum numero diſtinxit eodem
Cura dei:totidemcꝫ plagȩ tellure premuntur
Quarū quæ media eſt non eſt habitabilis ȩſtu
Nix tegit alta duas/ totidem inter vtraſcꝫ locauit
Temperiemcꝫ dedit mixta cum frigore flamma.

Et vt res apertior fiat/ quattuor minores circuli Arcticus/ cancri/ capricorni/ & antarcticus diſter-minant diſtinguūtcꝫ quincꝫ cœli zonas. Vt(verbi cauſa)eſto in ſequenti figura.a. polus mundi arcti-cus.b.c.circulus boreus. d.e.circulus cancri.f. g.cir-culus capricorni.h.k.antarcticus.l.ꝟo polus nothi-cus.Erit prima zona.ſ. Borea arcticacꝫ totū inter.b a.c.interceptū ſpaciū/ quȩ perpetuo frigore rigens inhabitata eſt. Secunda erit totum inter.b.c.&.d.e.

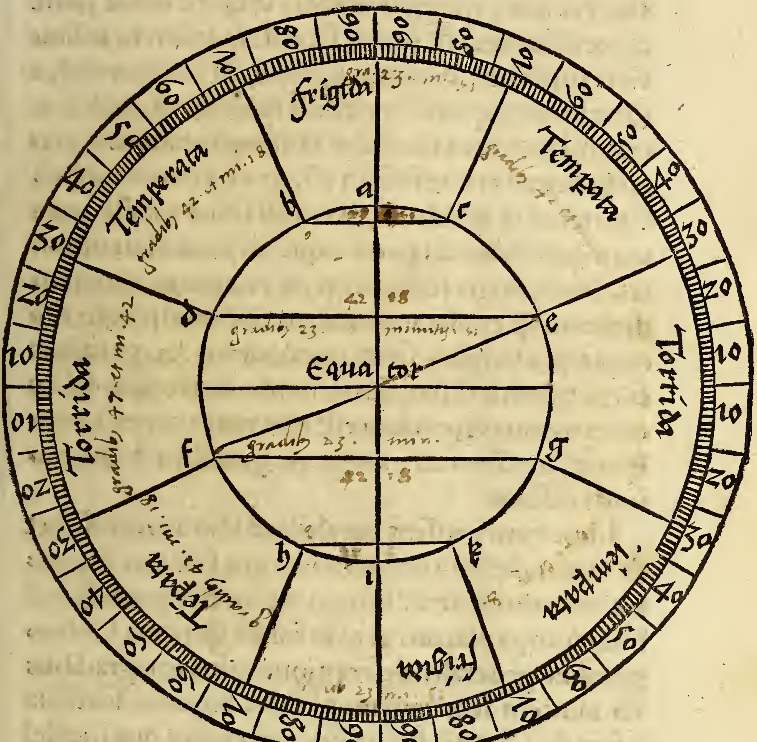
interceptũ ſpaciũ/ temperata atq; habitabilis. Ter-
tia totũ inter. d.e.f. g. mediũ ſpacium feruore male
egreq; habitabilis. Sol eñ illic ſcd'm lineã.f.e. (quæ
nobis eclipticã deſignat)aſſidua volubilitate gyros
ducẽs ſuo feruore eã reddit torridã atq; inhabitatã
Quarta eſt totũ inter.f.g. &.h.k. ſpaciũ temperata
atq; habitabilis/ſi aquarũ vaſtitas & altera cœli fa-
cies id impune ſinat. Quinta eſt totum inter. h.k.i.
interclusum ſpacium frigore ſemper horrens atq;
inhabitata.

Cum autẽ dicimus aliquã cœli zonã vel habitatã
vel inhabitatã/hãc denoĩationẽ a ſimili zona terræ
illi cœleſti plagę ſubiecta ĩtelligi volumus: & quan
do habitatam aut habitabilem dicimus/ bene & fa
cile habitabilem. Cum vero inhabitatã vel inhabi-
tabilẽ/egre difficileq; habitabilẽ intelligimus. Sunt
eñ qui exuſtã torridamq; zonã nũc habitãt multi.
Vt q Cherſoneſum aureã incolũt/ vt Taprobanen
ſes/Aethiopes: & maxima pars terrę ſemp incogni
tę nup ab Americo Veſpucio reptę. Qua de re ipſi
us quattuor ſubiungentur nauigationes ex Italico
ſermone in Gallicũ/& ex gallico in latiunm verſę.

Itaq; ſciendũ quod(vt & ſubſequẽs indicat figu
ra)prima zona q̃ polo arctico proxima eſt. 23. gra-
dus latitudinis &.51.miñ. habet.
Secunda quę antarctica atq; illi ipſi par eſt/ totidẽ.
Tertia temperata.22.&.18.miñ.

Quarta quæ pars eſt/totidem.
Quinta ꝟo torrida & media gradus.47. &.42. mi.
Sed horum quendam typum ponamus.

Polus Arcticus

Polus Antarcticus

CAPVT SEXTVM
De paralellis.

Paralelli(qui ab Almucantharat dicunt̃)ſunt circuli vel lineę quoquo verſus / atq; ex omni parte æquediſtantes/ & nunq̃ ſi poſſent etiam in infinitum ꝓtrahi concurrẽtes. Qualis eſt in ſphera ęquator cum alijs quattuor circulis minoribus. Nõ quia quantũ primus a ſecundo/ tantum ſecundus a tertio diſtet:nam hoc falſum eſt: vt ex præcedentibus liquet: ſed ꝙ quilibet duo circuli ſimul iuncti ſecundum quamlibet ſui partẽ æque ab inuicẽ ſint diſtantes. Non enim eſt æquator ex vna parte altero tropicorum q̃ ex alia vicinior aut diſtantior/ cum omniquaq; a tropicis ſicut prædiximus .23. gradibus &.51. minutis diſtet. Simili modo de tropicis ad duos extremos dicendum eſt: quorum vter ex omnibus ſui partibus ab vtroq;. 24. gradibus &.44. minutis diſtant.

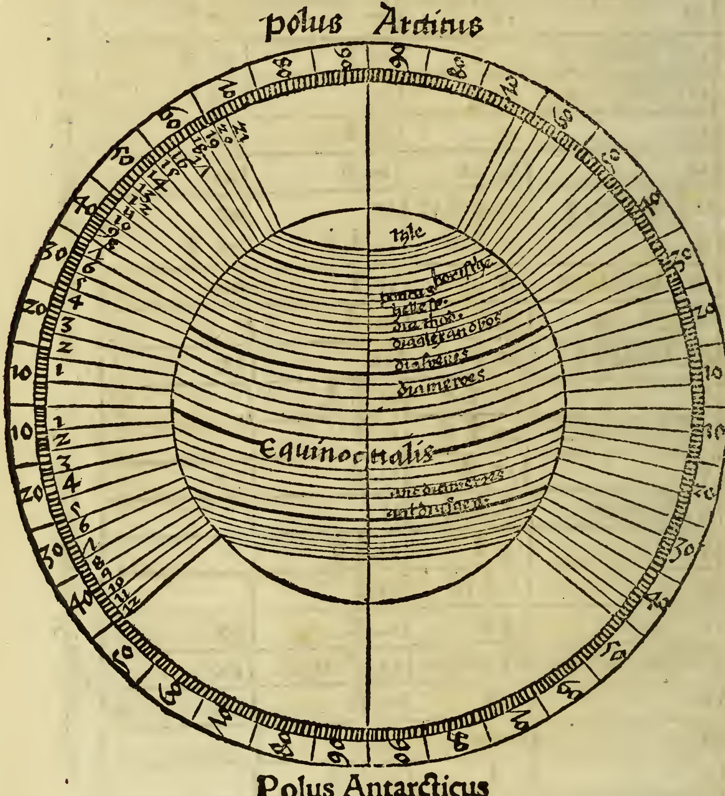
Licet vero poſſent paralelli ad libitum cuinſlibet diſtantes deſcribi nobis tamen pro faciliori ſupputatione conuenientiſſimum viſum eſt(quod & ipſi Ptholomęo placuit)vt tã in ſolida q̃ plana Coſmographiæ geueralis deſcriptione ipſos tot gradibus ab inuicem ſecerneremns/ quot ſequens formula oſtendit. Cui etiã figura ſubiungetur in qua paralellos per terrã vtrimq; ad ſpheram cœli ꝓtrahemus.

Paralelli ab ęquat.	gradus cœli	Horę dierum ma.	Quot milli. fa. gra. vuus
21 Diatiles 8	63	20	28. ½
20	61	19	
19	58	18	23. ½
18	56	17	½
17	54	17	37. ½
16 Diarhip. 7	51. ½	16. ½	40. ½
15 Diabor. 6	48. ½	16	42. ½
14	45	15. ½	44
13	43. 1/12	15. ¼	45
12 Diarho. 5	40. ½. ⅓. 1/12	15	47
11	38. ½. 1/12	14. ½. ¼.	48. ½
10 Diarho. 4	36	14. ½	50
6	33. ⅓	14. ¼	
8 Diaalex. 3	30. ⅓	14	54
7	27. ½. ⅙	13. ½. ¼.	
6 Diaſienes. 2	23. ½. ⅓	13. ½	
5	20. ¼	13. ¼	57
4 Diamero. 1	16. ⅓. 1/12	13	
3	12. ½	12. ½. ¼	
2	8. ⅓. 1/12	12. ½	
1	4. ¼	12. ¼	59
Aeq̃tor a polis ęq̃ diſtās		12. cōtinuę	60
1	4. ¼	12. ¼	59
2	8. ⅓. 1/12	12. ½.	
3	12. ½	12. ½. ¼	
4 Diameroes.	16. ⅓. 1/12	13	
5	20. ¼	13. ¼	

Climata cū gradibus paralellorū ſimul horas Inſinuat numeris iſta figura ſuis.

Para. & cli.	Gradus	Horę	Milliaria
6 Antidiaſienes	23. [illegible]/23	13. 1/2	52
7	27. 11/20	13. 11/22	

Et ita deinceps verſus Antarcticũ polũ. Quod & ſubſequens figura cõmonſtrat.

De climatibus caput. vij.

Licet clima propriȩ regio interprȩtetur/ hoc tamen loco ſpacium terrȩ inter duas ȩque diſtãtes appellatur/in quo porrectiſſime diei ab initio climatis vſq; ad finem dimidiæ horæ variatio eſt. Et quottũ aliquod clima ab ȩquatore fuerit/tot ſemihoris longiſſima eius loci dies ſuperat diem nocti æqualem. Suntq; ipſorum ſeptem gemina: q̃uis ad auſtrum nõ ſit ſeptimum adhuc luſtratum. Sed Boream verſus Ptholomȩus terram ſeptem ſemihorarũ ſpacio hoſpitalem & habitabilem inuenit: quȩ ſeptẽ climata ab inſigni aut vrbe/aut flnuio/ aut monte ſua nomina ſunt ſortita. Climata.7

Primũ dicitur Dia Meroes/a dia quod apud grȩcos per ſignificat/& caſu patrio iungit̃. Atq; a Meroe q̃ eſt Affricȩ ciuitas in torrida zona citra ȩquatorem.16.gradibus ſita/in quo paralello & ipſe Nilus eſſe inũenitur. Eius/ & ſubſequẽtium etiã initiũ medium & finem atq; maximȩ diei in quolibet ipõrum horas generale noſtrũ(pro cuius intelligentia hæc ſcribimus) tibi liquido oſtendet. 1

Dia Sienes a Siene Aegipti vrbe/ quod eſt prouinciæ Thebaidos principium. 2

Dia Alexandrias. Ab Alexandria inſigni vrbe Affricæ Aegipti Metropoli: quam Alexander magnus condidit: de quo dictũ eſt a poeta. Vnus pelleo iuueni non ſufficit orbis. 3

4 Dia Rhodon/ a Rhodo Aſię minoris inſula: quę & ſui nominis in ea ſitam noſtra tempeſtate clarã

Rhodos ciuitatem habet/ fortiter Thurcarum efferos belli coſq; impetus ſuſtinentem/ atq; profligantem generoſiſſime.

5 Dia Rhomes: ab vrbe Europę notiſſima/ inter Italicas maxime clara/ & inſigni olim gentiũ domitrice/ atq; orbis capite/ nũc patris patrũ maximi ſede.

6 Dia Boriſthenes/ a magno Scytharũ fluuio qui eſt quartus ab Hiſtro.

7 Dia Rhipheon/ a Ripheis mõtibus qui in Sarmatica Europa inſignes ſunt ꝑpetua niue candentes.

Ab his inſignibus locis per quę ferme climatum lineę mediæ tranſeunt ſeptem climata (quæ Ptholomęus poſuit) ſua ſortiuntur nomina.

Octauũ Ptholomęus non poſuit/ cum illud terrę (quodcunq; eſt) ipſi incognitum a nuperioribus luſtratũ ſit: & dicitur Diatyles/ quod ipſius principiũ (qui eſt paralellus ab æquatore. 21.) rectiſſime per Tylen ſit ꝓtenſus. Eſt autẽ Tyle ſeptentrionalis in-

Virgil. ſula/ de qua Maro noſter. Tibi ſeruiet vltima Tile.

Et hæc de climatibus ab ęquatore ſeptentrionem verſus. Pari modo dicendũ eſt de eis quę ſunt vltra ęquinoctialẽ ad Auſtrũ/ quoꝶ ſex cõtraria nomina habentia ſunt luſtrata et dici poſſunt antidia Meroes/ antidia Alexandrias / antidia Rhodon/ antidia Rhomes/ antidia Boriſthenes: a græca ꝑticula anti

quę oppoſitū vel contra denotat. Atq̄ in ſexto climate Antarcticū verſus/ & pars extrema Affricæ nuper reperta & Zamziber/Iaua minor/ & Seula inſulę/ & quarta orbis pars(quam quia Americus inuenit Amerigen/ quaſi Americi terrā/ſiue Americam nuncupare licet)ſitæ ſunt. De quibus Auſtralibus climatibus hæc Pomponij Mellę Geographi verba intelligenda ſunt/ vbi ait. Zone habitabiles paria agunt anni tempora/verum non pariter. Antichthones alteram/nos alteram incolimus. Illius ſitus ob ardorē intercedētis plage incognitus/ huius dicendus eſt. Vbi animaduertendum eſt quod climatum quodq̄ alios q̄ aliud plerumq̄ fœtus producat/cum diuerſę ſunt naturæ/ & alia atq̄ alia ſyderum virtute moderentur. Vnde Virgilins.

Ame rige

Pōpo: Meię

Nec vero terrę ferre omnes omnia poſſunt
Hic ſegetes/ illic veniunt fœlicius vuę
Arborei fœtus alibi/atq̄ iniuſſa vireſcunt
Gramīa. Nōne vides croceos vt Thmolos odores
India mittit ebur: mittunt ſua thura Sabęi
At Calybes nudi ferrum: viroſaq̄ pontus
Caſtorea. Eliados palmas Epiros equarum &c̄.

Virgil.

CAPVT OCTAVVM

De ventis.

Quoniā in ſuperioribus ventorū aliquando incidenter memores fuimus(cū.ſ. polū Boreū/polum Nothicum/ atq̄ id genus alia diximus/ & ipſorum

cognitio nõnihil momenti/ ĩmo magnã vtilitatem ad Coſmographiam habere dignoſcitur. ideo hoc ſubſequenti capite quędã de ventis(qui & ſpiritus & flatus dicuntur) trademus. Eſt igitur ventus(vt à philoſophis definitur)exhalatio calida & ſicca lateraliter circa terram mota &c̃.

Quia vero ſol ſecundũ binos tropicos/& ipſum ęq̃torẽ triplicẽ ortũ atq; occaſum/ ęſtiualẽ.ſ. ęquinoctialẽ/ac hyemalẽ ſeruat/& meridiei ſiſiterq; ipſius ſeptẽtrionis vtrinq; ſint latera/ quarꝫ q̃libet ꝓpriũ ventũ habẽt:ideo ſũmatim.xij.ſunt vẽti/ tres orientis/ tres occidẽtis/ totidẽ meridiei/ & medie noctis totidẽ:ex q̄bus q̃ttuor q̄ in ſequẽti formula mediũ locũ tenebũt principaliores ſunt/ alij minus princi.

Ventorum forma.

		Oriens	Occidens.
Collat.	Trop.Canc.	Cecias	Chorus
Medij.	Aequator.	Subſolanus	Fauoni q & Zephi.
Collat.	Trop. Cap.	Eurus qui & Vultur.	Affricus q & Lybs

	Meridies	Media nox
Collat.		
Collaterales.	Euronothus	Septẽtrio
Medij	Auſter/q & Nothus	Aquilo qui & Boreas.
Collat.	Lybonothus	Trachias q & Circius.

Poetę tñ minus principales(q & collaterales di‑cunť) ꝑ principalioribus ex licẽtia(vt ſuus ſibi mos eſt) vſurpare conſueuerunt. Hinc & Ouidius ait. Ouidi.

Eurus ad auroram Nabathęaq; regna receſſit
Perſidaq; & radijs iuga ſubdita matutinis.
Veſper & occiduo quæ littora ſole tepeſcunt
Proxima ſunt Zephiro: Scythiã/ſeptẽq; Triones
Horrifer inuaſit Boreas/contraria tellus
Nubibus aſſiduis/pluuioq; madeſcit ab auſtro.

Eſt autẽ ſubſolani aura ſaluberrima/ quæ a ſole purior & ſubtilior alijs efficitur.

Zephirus caloris & humoris temperiem habẽs montium pruinas reſoluit. Vnde eſt illud Virgilij Virgil.
Liquiť & putris Zephiro ſe glęba reſoluit.

Auſtri flatus crebro tempeſtatũ/procellarũ/atq; himbrium pręſagus eſt. Quare & Nazo infit. Ma‑didis Nothus euolat alis. Ouidi.

Aqlo ſuo rigore aq̃s ligat/atq; cõſtringit. Virgil. Virgil.
Et glacis hyems aquilonibus aſperat vndas. Gallinarius.

His de ventis Gallinariũ noſtrũ multæ doctrinę virũ ſequẽtes quattuor edere verſiculos memini.
Eurus & Eoo flat Subſolanus ab ortu.
Flatibus occaſum Zephiruſq; fauonius implent.
Auſter in extremis Lybię & Nothus ęſtuat oris.
Sudificus Boreas Aquiloq; minatur ab axe.

Et licet venti ſeptentrionales ſint natura frigidi/ nihilo tamen minus quando torridam zonam per‑

tranſeunt/ mitigantur:ſicut & de Auſtro torridam Zonam antea q̄ ad nos veniat tranſeūte/comper-tum eſt. Quod ſequentibus verſibus inſinuatur.

Quoq; loco prodit gelidus furit Auſter/& arctis
Cogit aquas vinclis/at dum per torrida flatu
Sydera tranſierit/ noſtras captandus in oras
Commeat:& Boreę ſeuiſſima tela retorquet
At contra Boreas nobis grauis/orbe ſub imo
Fit ratione pari moderatis leuior alis.
Cætera mox varios qua curſus flamina mittunt
Immutant proprię naturam ſedis eundo.

Hucuſq; de ventis dictū ſufficiat/ponamus nunc harꝝ omniū figurā vniuerſalē: in qua ſint poli/ axes cirruli cū maiores/tum etiam minores/oriens/occi-dens/ quinq; zonæ/gradus lōgitudinis / latitudinis tam ipſius terrę q̄ cœli/paralelli climata venti &c̄.

CAPVT NONVM. De quibuſdam Coſmographiæ rudimentis.

Omnē terrę ambitū ad cœli ſpacium puncti obti nere rationē aſtronomicis demonſtrationibus con ſtat. Ita vt ſi ad cœleſtis globi magnitudinem con-feratur/nihil ſpacij prorſus habere iudicet̄. Et huius quidem tam exiguę in mundo regionis quarta fere portio eſt quę Ptholomęo cognita a nobis animā-tibus incolitur. Atq; in tres partes hactenus ſciſſa fuit. Europam: Affricam/& Aſiam.

Europa ab occidente mari Athlantico/ a ſeptē. Britannico /ab oriente Thanai/Meotide palude: & pōto:a meridie mari mediterraneo clauditur/habet qꝫ in ſe Hiſpaniam/ Galliam/ Germaniā/ Rhetiam Italiam/Græciam/& Sarmatiam. Sic dicta a filia re dis Agenoris eius nominis:quę dum virginibns Ti rijs comitata in marino littore puellati ſtudio lude- ret & caniſtra floribus ſtiparet/ ab Ioue in thaurū niueum verſo rapta illius tergo inſediſſe/& p ęquo ra ponti in Crętam delata terræ contra iacenti no- men dediſſe creditur.

Affrica ab occidente mari Athlantico/ a meridie oceano æthiopico/ a ſeptentrione mari mediterra- neo/& ab ortu Nili flumine terminatur.Ea in ſe cō plectitur Mauritanias Tingitanam & Cęſarienſem Libiam interiorem/ Numidiam(quā & Mapaliam dicunt) minorē Affricā(in qua eſt Chartago Rho- mani imperij olim pertinax æmula) Cyreneicam/ Marmaricam/Lybiam(quo etiā nomine tota Affri ca a Libe rege Maurithanię appellatur)æthiopiā in teriorē/ ægiptum &c̄.Et dicitur Affrica quod frigo ris rigiditate careat.

Aſia (quæ cæteras magnitudine & opibus lon- giſſime vincit) ab Europa Thanai fluuio/ atqꝫ ab Affrica Iſchmo(qui in auſtralē plagā diſtentus Ara bię & ægypti ſinum perſcindit)ſecernit. Hæc prin- cipaliſſimas regiones habet Bithiniam/ Gallatiam/

Capadociam/Pamphiliam/ Lidiã/ Ciliciã/ Armenias maiorem & minorem. Colchiden/Hircaniam Hiberiam/ Albaniam:& præterea multas quas ſingillatim enumerare longa mora eſſet. Ita dicta ab eius nominis regina.

Nunc vero & heę partes ſunt latius luſtratæ/ & alia quarta pars per Americũ Veſputium(vt in ſequentibus audietur)inuenta eſt:quã non video cur quis iure vetet ab Americo inuentore ſagacis ingenij viro Amerigen quaſi Americi terram/ſiue Americam dicendam:cum & Europa & Aſia a mulieribus ſua ſortita ſint nomina. Eius ſitũ & gentis mores ex bis binis Americi nauigationibus quę ſequũtur liquide intelligi datur.

Americo

Hunc in modum terra iam quadripartita cognoſcitur: & ſunt tres primæ partes cõtinentes: quarta eſt inſula: cum omni quãq; mari circũdata cõſpiciatur. Et licet mare vnũ ſit quẽadmodum & ipſa tellus:multis tamen ſinibus diſtinctum/ & innumeris repletum inſulis varia ſibi noĩa aſſumit:quæ in Coſmographię tabulis conſpiciuntur: & Priſcianus in tralatione Dioniſij talibus enumerat verſibus.

Priſcia.

Circuit Oceani gurges tamen vndiq; vaſtus
Qui q̃uis vnus ſit/plurima nomina ſumit.
Finibus Heſperijs Athlanticus ille vocatur
At Boreę qua gens furit Armiaſpa ſub armis
Dicit̃ ille piger necnon Satur. idẽ mortuus eſt alijs:

Vnde tamen primo conſcendit lumine Titan — Mare
Eoumq; vocant atq; Indum nomine pontum — Eoum
Sed qua deuexus calidũ polus excipit auſtrum — Indicũ
Aethiopumq; ſimul pelagus Rubrũq; vocatur — æthio-
Circuit oceanus ſic totum maximus orbem — picum.
Nominibus varijs celebratus.
Perſecat Heſperiam primus qui porgitur vndis
Pamphilcũq; latus Lybię prætendit ab oris — Pãphi-
Sic minor eſt reliquis/maior quẽ Caſpia tellus — licum.
Suſcipit intrantem vaſtis aquilonis ab vndis
Nomine Saturni quod Thetis poſſidet ęquor — Caſpiũ
Caſpius iſte ſinus ſimul Hircanuſq; vocatur.
At duo qui veniunt auſtralis ab ęquore ponti — Hirca.
Hic ſupra currens mare Perſicus efficit altum. — Perſiũ
E regione ſitus/ qua Caſpia voluitur vnda.
Fluctuat aſt alter Panchęaq; littora pulſat
Euxeni contra pelagus protentus in auſtros.
Ordine principiũ capiens athlantis ab vnda — Athlan-
Herculeo celebrant quam męte munere Gades. — ticum.
Cœliferaſq; tenet ſtans athlas monte columnas — Hercu-
Eſt primus vaſtis qui pontus Hibericus vndis — leum.
Diuidit Europen Lybia communis vtriq;
Hinc atq; hinc ſtatuę ſunt: ambę littora cernunt
Hæc Lybies hæc Europes aduerſa tuendo.
Gallicus hunc gurges: qui Celtica littora pulſat — Gallicũ
Excipit: hunc ſequitur Ligurũ cognomine dictus
Qua domini rerum terris creuere latinis.
Ad petram leucen aquilonis ab axe reductus

Quæ freta Sicaniȩ concludit littere curuo
Inſula ſed Cyrnos proprijs pulſatur ab vndis:
Intra ſardonium pelagus Celtumq; refuſis
Mare Thyrre — Inde ſalis tumidus Tyrrheni voluitur ȩſtus
Ad partes vergens auſtrales/ excipit iſtum
Siculũ — Sicaniȩ gurges ſolis deflexus ad ortus:
Qui procul effuſus Pachynis tenditur oris
Ad Crȩten ſummã(quæ prominet ȩquore) rupem:
Qua Gortyna potens medijs qua Phȩſtos in aruis
Arietis hanc rupem ſimilantem vertice frontem
Pro merito graij Criu dixere metopon.
Hoc mare Gargani concludit Iapygis ora:
Adriaticum — Illinc incipiens extenditur Adria vaſtus:
Ad Boream penetrans pellago ſolemq; cadentẽ:
Ioniũ — Ionius pariter ſinus hic perhibetur ab orbe:
Diuidit & geminas diuerſis partibus oras:
Quas tamen extremas cõiungit terminus vnus
Illiricũ — A dexteram partẽ protenditur Illyris alma:
Poſt hanc Dalmatiȩ populorũ martia tellus
Ad lȩuam Auſoniȩ porrectus continet Iſthmos
Quẽ tria circũdant maria vndiq; littore curuo
Tyrrhenum/Siculam/necnõ ſimul Adria vaſtus
Finibus at proprijs exceptant ſingula ventos
Tyrrhenum Zephyro: Siculum ſed tundit auſtro:
Adria ſuccurrens Eoo frangitur Euro.
At poſt Sicaniam tractu diffunditur alto
Syrtis — Ad Syrtim pelagus/ Lybicis quȩ cingitur oris:

Maiorem poſtq̄ minor excipit:ęquora longe
Atq; ſinu gemino reſonantia littora pulſant
Finibus a Siculis Cretęum tenditur ęquor — Mare Creteū
Ad ſolis veniens ortus Salmonida poſcens
Dicitur Eous qui Cretę terminus eſſe.
Poſt hanc geminū mare vaſtū fluctibus atris:
Fluctibus Hiſmarici Boreę quod tundit̄ atris.
Quod ruit aduerſus celſę de partibus arcti
Quod prius eſt phariū ꝓhibēt:hoc littora tāgit — Pharium
Præcipitis caſu montis:poſt vnda ſecunda
Sidoniū eſt pelagus: penetrat qua gurgite pontus — Sidonium
Iſicus arctoas ad partes æquore vergens
Non longe rectus. Cilicum nam frangitur oris:
Hinc Zephiros poſcens veluti draco flectit̄ vndis
Quod iuga montiuagus vaſtat:ſiluaſq; fatigat:
Partibus extremis Pamphilia clauditur iſto:
Atq; Chelidonię rupes cinguntur eodem
At procul hunc zephyrus finit Patareide ſumma
Poſt hæc arctoas ad partes aſpice rurſus — Aegeū
Aegeum/ſuperat qui fluctibus ęquora cuncta:
Diſperſas vaſto qui gurgite Cycladas ambit
Terminat hunc imbros pariter Tenedoſq; coercēs
Anguſta trahitur/qua fauce Propontidis vnda
Aſia:quam ſupra populis diſttenditur amplis
Ad Notiam partem:qua latus ducitur Iſthmos:
Threicius ſequitur poſt Boſphorus oſtia ponti: — boſphorus.
Hoc nullum perhibent terras anguſtius orbis

Symplegades Eſſe fretum dirimens: hic ſunt Symplegades arctę
Panditur hic ponti pelagus Titanis ad ortus
Quod petit obliquo Boream ſolemq; meatu
Hinc atq; hinc medio percurrunt ęquore colles:
Vnus qui veniens Aſię de parte Carambis
Dicitur auſtrali: ſed contra finibus alter
Prominet Europę hunc criu dixere metopon.
Ergo conueniunt aduerſi gurgite tanto
Diſtantes quantũ ternis tranſire diebus
Eualeat nauis: binarum ſic ęquore pontum
Aſpicias ſimilem cornu quod flectitur arcus
Neruo curuati diſtento dextera neruum
Aſſimilat: recto trahitur nam linea ductu
Extra quã Boream quo ſcandit ſola Carambis
Sed formam cornu geminatis flexibus edit
Littus: quod pontum cingit ſub parte ſiniſtra
Meotis In quam Meotis penetrans aquilionis ad axes
Quam Scythię gentes circundant vndiq; ripis
Et matrem ponti perhibent Meotidis vndam.
Scilicet hic ponti vis exit gurgite multo
Thaurꝰ Cimmeriũ torrens per Boſphoron hic vbi thaurũ
Cimmerij gelidis habitant ſub finibus imum
Hęc maris eſt ſpecies ſplendens hęc forma ꝓfundi.

Eſt autẽ vt p̃diximus marę plenũ inſulis e qbus maximę & prĩcipaliores iuxta Ptholomęũ hę ſunt:

Taprobana in mari Indico ſub ęquatore
Albion quæ & Britannia & Anglia

Sardinia in mari mediterraneo
Candia quæ & Creta in ſinu Aegeo:
Selandia
Sicilia — in mari mediterraneo
Corſyca
Ciprus

Extra Ptholomęum

Madagaſcar in mari Praſodo
Zamzibar
Iaua in Oceano Indico orientali
Angama
Peuta — In oceano Indico
Seula
Zipangri in Oceano occidentali
Hę ſunt ingentes quas cingit Tethyos vnda
Inſulę: adhuc alię diuerſis partibus orbis.
Diuerſę plures fama latuere minores
Auris difficiles nautis vel portubus aptę
Quarũ nõ facile eſt mihi promere noĩa verſu:

Priſcia:

Cæterũ vt vnius loci ab altero diſtantiã cognoſcere poſſis poli eleuatio tibi cũ primis cõſideranda venit. Annotandũ igiť paucis quod (vt ex ſuperioribus liquet) viuẽtibus ſub paralello ęqnoctiali vterq; polus in horizonte eſt. Eunti autẽ ad ſeptentrionem eo magis ſubleuať polus quãto plus aliquis ab ęquatore diſceſſerit. Quæ poli eleuatio regionum & locorum ab æquatore diſtantiam demonſtrat.

Prolo-quium

Eſt em̃ tãtus loci tractus ab ęquatore cuius mẽſurã ſcire deſideras/q̃nta eſt eleuatio poli ad zenith eiuſdẽ. Ex quibus milliariũ numerus facilis cognitu euadit/dũ eundẽ ꝑ numerũ eleuationis poli multiplicaueris. Verũ tñ non ſunt ſcd'm Ptholomęi ſententiã milliaria a circulo ęq̃noctiali ad arcton vbiq; gẽtiũ ęqualia. Nã primo ęquatoris gradu vſq; ad duodecimũ/q̃libet graduũ ſexaginta Italica milliaria continet q̃ faciũt.15.Germanica. Cõmuniter em̃ q̃ttuor Italica pro vno Germanico reputant̃. Et a.12.gradu vſq; ad.25.quilibet.59. milliaria facit/quæ ſunt Germanis. 14. ½. ¼. Atq; vt res fiat apertior/ ponemus formulam ſequentem.

	Gradus	Gradus	Millia.Ital.	Mil.Ger.
Aequator.	1 (3 ad)	12	60	15
	12	25	59	14 ½ ¼
Tropicus.	25	30	54	13 ½
	30	37	50	12 ½
	37	41	47	11 ¼
	41 uſq; ad	51 faciunt	40	10
	51	57	32	8
	57	63	28	7
	63	66	26	6 ½
Circu. Arcti.	66	70	21	5 ¼
	70	80	6	1 ½
Polus Arcti.	80	90		0

Et ita quocꝫ ab ęquinoctiali verſus polos tã antarcticum q̃ꝫ arcticum graduũ latitudinis cõtinentia variatur. Quod ſi ſcire volueris/ quot ab vno loco ad alium milliaria ſint/ perpende diligenter in quibus gradibus latitudinis ſint talia loca/ & quot gradus medient/ deinde vide in formula ſuperiori quot milliaria talis gradus habeat/ & multiplica numerũ milliariũ per numerũ mediorꝝ graduum/ atcꝫ milliarium numerus reſultabit: quæ cum Italica fuerint diuidas per quattuor/ & Germanica habebis. Hęc ꝓ inductione ad Coſmographiã dicta ſufficiãt ſi te modo ammouerimus prius/ nos in depingẽdis tabulis typi generalis nõ omnimodo ſequutos eſſe Ptholomęũ/ pręſertim circa nouas terras vbi in cartis marinis aliter animaduertimus ęquatorẽ conſtitui q̃ꝫ Ptholomęus fœcerit. Et ꝓinde nõ debẽt nos ſtatim culpare qui illud ipſum notauerint. Cõſulto eñ fœcimus quod hic Ptholomęũ/ alibi cartas marinas ſequuti ſumus. Cũ & ipſe Ptholomęus quinto capite primi libri. Non omnes continentis partes ob ſuę magnitudinis exceſſum ad ipſius perueniſſe noticiam dicat/ & qualis quemadmodum ſe habeant ob peregrinantium negligentiam ſibi minus diligenter traditas/ alias eſſe quas aliter atcꝫ aliter ſe habere cõtingat ob corruptiones & mutationes in quibus pro parte corruiſſe cognitę ſunt. Fuit igitur neceſſe (quod ipſe ſibi etiã faciũdũ ait) ad no-

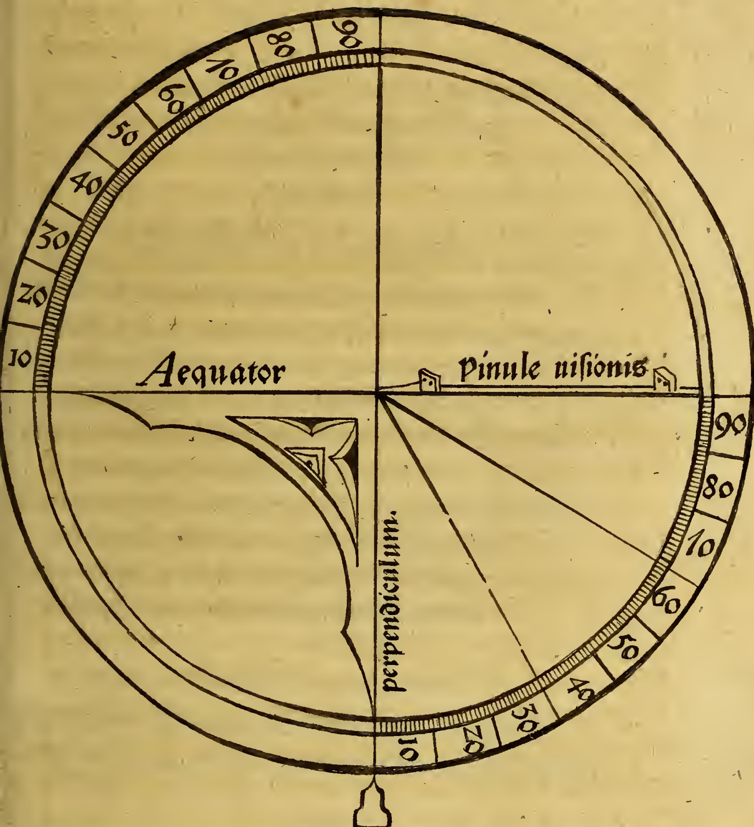
Notes.

Phtolo męus.

uas temporis noſtri/traditiões magis intendere. Et ita quidē temporauimus rem: vt in plano circa nouas terras & alia quępiam Ptholomęum: in ſolido vero quod plano addit̃ deſcriptionē Americi ſubſequentem ſectati fuerimus.

APPENDIX

Annectamus adhuc ſuperioribus antea q̃ receptui canamus eleuationis poli atq; ipſius zenith ac cētri horizontis & climatū quadrantē velut parergon & quoddam corolariū. Quamuis ſi recte conſiderauerimus is quadrans de quo dicemus non ſit ad has res impertinēs. Coſmographū em̃ vel maxime poli ſupra caput eleuationē/zenith/& terrę climata cognoſcere oportet. Format̃ itaq; idem quadrans hoc pacto. Diuide quęcunq; circulum in partes quattuor/ita quod duę diametri ſe in centro ad angulos rectos interſecent: quarū vna (quæ altera ſui parte pinnulas habet) axem polorꝫ mundi/ & altera ęquatorem ſignificabit. Deinde eā partē circuli quę eſt inter ſemiaxem pinnulas habentem/ & alteram ſemidiametrum in partes.xc.diuidas/ atq; oppoſitā in totidem/figaſq; perpendiculū ad centrum & paratus erit quadrans. Cuius hic eſt vſus. Verte eū ita vt ꝑ pinnularū foramina polū directe videas & ad qd' clima atq; in quē gradū ꝑpendiculū ceciderit/eo ipſo climate & eleuatiōis gradu tua regio/ quinetiā zenith atq; horizontis centrū exiſtit.

Hactenus exequuti capita ꝓpoſita / hic ipſas lon-ginq̄s expaciatiões ſequēter ĩtroducamus Veſputij ſingulorꝶ factórꝶ exitũ circa inſtitutũ tradentes.

Finis introductionis.

QVATTVOR AMERICI VESPVTII NAVI GATIONES

Eius qui ſubſequentē terrarum deſcriptionē vulgari Gal/ lico in latinum tranſtulit.

Decaſtichon ad lectorem.

Aſpicies tenuem quiſquis fortaſſe logiam
Nauigium memorat pagina noſtra placens.
Continet inuentas horas/genteſqꝫ recenter
Lętificare ſua quę nouitate queant.
Hæc erat altiloquo prouincia danda Maroni
Qui daret excelſę verba polita rei.
Ille quot ambiuit freta cantat Troius heros:
Sic tua Veſputi vela canenda forent.
Has igitur lectu terras viſurus/in illis
Materiam libra:non facientis opus.

Item diſtychon ad eundē

Cum noua delectent fama teſtante loquaci
Quæ recreare queunt hic noua lector habes.

Ο Τέλος.

Phileſius Vogeſigena Lectori

Nilus	Rura papirifero qua florent pinguia Syro
Lacus	Et faciunt Lunę magna fluente lacus
Lunę.	A dextris mōtes ſunt Ius/Danchis/ quoq; Maſcha
Ius.	Illorum æthiopes inferiora tenent
Dāchis	Aphrica cōſurgit quibus e regionibus aura
maſcha	Afflans cum Libico feruida regna Notho:
æthio.	Ex alia populo Vulturnus parte calenti.
Aphri.	Indica veloci per freta calle venit.
Libono	Subiacet hic ęquo noctis Taprobana circo:
thus	Baſſaq; Praſodo cernitur ipſa ſalo
Vultur.	Aethiopes extra terra eſt Baſſamq; marinā
Tapro-	Non nota e tabulis o Ptholomęe tuis.
bana.	Cornigeri zenith tropici cui cernitur hirci
Mare	Atq; comes multę funditor ipſus aquę.
Praſo.	Dextrorſum īmenſo tellus iacet ęquore cincta
	Tellus/quam recolit nuda caterua virum
Pars a-	Hanc quem clara ſuū iactat Luſitania regem
phricę ī	Inuenit miſſa per vada claſſe maris.
uenta.	Sed quid plura? ſitū/gentis moreſq; repertę
Ameri-	Americi parua mole libellus habet.
ge.	Candide ſyncero voluas hunc pectore lector
	Et lege nō naſum Rhinocerontis habens.

ο τέλος

Illuſtriſſimo renato Iheruſalem & Sicilię regi/duci Lothoringię ac Barn̄. Americus Veſpucius humilem reuerentiam/ & debitam recōmendationem.

Fieri poteſt illuſtriſſime rex/vt tua maieſtas mea iſta temeritate ducatur in admirationem: propterea quod haſce litteras tam prolixas ad te ſcribere non ſubuerear/ cum tamen ſciam te continuo in arduis conſilijs & crebris reipublicę negocijs occupatiſſimum. Atq̨ exiſtimabor forte nō mō p̄ſumptuoſus ſed etiam ocioſus: id mihi muneris vendicans/ vt res ſtatui tuo minus conuenientes non delectabili: ſed barbaro prorſus ſtilo(veluti amuſus ab humanitatis cultu alienus)ad Fernandum Caſtilię regem nominatim ſcriptas/ ad te quoq̨ mittā. Sed ea quā in tuas virtutes habeo cōfidentia/ & comperta ſequentiū rerū/neq̨ ab antiquis/ neq̨ neotericis ſcriptarum veritas me corā t.M. fortaſſis excuſabunt. Mouit me imprimis ad ſcribendum pręſentiū lator Beneuenutus.M.t. humilis famulus/& amicus meus nō pœnitendus/ qui dum me Liſbone reperiret precatus eſt: vt.t.M.rerū p me quattuor profectionibus in diuerſis plagis mundi viſarum/participem facere vellem. Peregi em̄ bis binas nauigationes ad nouas terras inueniendas: quarū duas ex mandato Fernandi inclyti regis Caſtilię p magnū oceani ſinū

occidentē verſus fœci/alteras duas iuſſu Manuelis Luſitanię regis ad Auſtrū. Itaq̃ me ad id negocij ac cinxi ſperās q̄.t.M. me de clientulorꝫ numero non excludet: vbi recordabitur q̄ olim mutuā habuerimus inter nos amicitiā tp̄e iuuētutis nr̄ę/cū grāmaticę rudimēta imbibentes ſub ꝓbata vita & doctrina venerabilis & religioſi fratris de. S. Marco Fra. Georgij Anthonij Veſputij auunculi mei parit̄ militaremus. Cuius auunculi veſtigia vtinā ſequi potuiſſem/alius ꝓfecto (vt & ip̄e Petrarcha ait) eſſem q̄ ſum. Vtcūq̃ tn̄ ſit/nō me pudet eſſe q̄ ſum. Semper em̄ in ipſa v̄tute & rebus ſtudioſis ſummā habui delectationē. Quod ſi tibi hę narrationes omnino nō placuerint. dicā ſicut Plinius ad Męcenatem ſcribit. Olim facetijs meis delectari ſolebas. Et licet M.t. ſine fine in reipublicę negocijs occupata ſit: nihilominus tm̄ tp̄is qn̄q̃ ſuffuraberis: vt has res q̄uis ridiculas (quę tn̄ ſua nouitate iuuabūt) perlegere poſſis. Habebis em̄ hiſce meis lr̄is poſt curarum fomēta & meditamēta negociorꝫ nō modicā delectationē/ſicut & ipſe fœniculus prius ſumptis eſculentis odorē dare & meliorē digeſtionē facere aſueuit. Em̄ v̄o ſi plus ę q̄ ꝓlixus fuero/ veniā peto. Vale.

Inclytiſſime rex ſciat.t. M. quod ad has ipſas regiones mercandi cauſa primū venerim. Dumq̃ per q̄drennij reuolutionē ī eis rebus negocioſus eſſem & varias fortunę mutatiōes animaduerterem/ atq̃

viderē quo pacto caduca & tranſitoria bona homi nem ad tempus in rotę ſummo tenerent/ & deinde ipſum præcipitarent ad imū qui ſe poſſidere multa dicere poterat: conſtitui mecū varijs taliū rerū caſi bus exanclatis iſtiuſmodi negocia dimittere/ & me orum laborum finē in res laudabiliores ac plus ſta biles ponere. Ita diſpoſui me ad varias mundi par tes contemplandas/ & diuerſas res mirabiles viden das. Ad quam rem ſe & tempus & locus oportune obtulit. Ipſę enim Caſtilię rex Fernādus tunc quat tuor parabat naues ad terras nouas occidentē ver ſus diſcooperiendas/ cuius celſitudo me ad talia in ueſtiganda in ipſam ſocietatem elegit. Et ſoluimus vigeſima die Maij. M.cccc..xcvij. de portu Calicię iter noſtrum per magnum oceani ſinū capientes: in qua profectione. xviij. conſumauimus menſes/ mul tas inuenientes terras firmas/ & inſulas pene innu merabiles vt plurimum habitatas/ quarū maiores noſtri mentionē nullā fœcerūt. Vnde & ipſos anti quos taliū nō habuiſſe noticiā credimus. Et niſi me moria me fallat memini me in aliquo legere/ qđ ma re vacuum & ſine hominibus eſſe tenuerint. Cuius opinionis ipſe Dantes poeta noſter fuit/ vbi duo deuigeſimo capite de inferis loquens Vliſſis mortē confingit. Quę autem mirabilia viderim/ in ſeqnen tium proceſſu. t. M. intelliget.

PRINCIPIVM

TERRARVM inſularumqꝫ variarū deſcriptiō
quarum veſtuti nō meminerunt autores/ nuper ab
anno īcarnati domini.M.cccc.xcvij. bis geminis na
uigationibus in mari diſcurſis/inuentarum: duabus
videlicet in mari occidentali per dominū Fernandū
Caſtilię/ reliquis vero duabus in Auſtrali ponto ꝑ
dominū Manuelem portugallię ſereniſſimos reges
Americo Veſputio vno ex naucleris nauigiūqꝫ prę
fectis pręcipuo ſubſequētem ad pręfatū dominum
Fernandum Caſtilię regem/ de huiuſmodi terris &
inſulis edente narrationem.

ANNO DOMINI. M. CCCC.
xcvij.xx. menſis Maij die/ nos cū
iiij. conſeruātię nauibus Calicium
exeuntes portum/ad inſulas(olim
fortunatas/ nunc vero magnā Ca
nariam dictas) in fine occidentis habitati poſitas in
tertio climate: ſuper quo extra horizontem earum
ſe.xxvij.gradibus cū duobus tertijs/ ſeptentriona-
lis eleuat polus/diſtanteſqꝫ ab hac ciuitate Liſbona
in qua conſcriptum extitit hoccine præſens opuſcu
lum.cc.lxxx.leucis: vento inter meridiem & Lebec
cium ventū ſpirante/curſu primo pertigimus. Vbi
(nobis de lignis/aqua/ ceteriſqꝫ neceſſarijs prouidē
do) cōſumptis octo fere diebus nos(facta in primis
ad deum oratione) eleuatis dehinc & vēto traditis

velis nauigationem noſtrã per ponentẽ incipientes (ſumpta vna Lebeccij quarta) tali nauigio trãſcurrimus. vt. xxvij. vix elapſis diebus terrę cuidam applicaremus / quã firmã fore exiſtimauimus. Diſtatq; Canarię magnę ab inſulis. M. (vel circiter) leucis: extra id quos in zona torrida habitatũ eſt. Quod ex eo nobis cõſtitit: ꝙ ſeptentrionalem polum extra huiuſcemodi telluris horizontem. xvi. gradibus ſe eleuare / magiſq; occidentalem. lxxv. q̃ magnæ Canarię inſulas gradibus exiſtere conſpeximus: ꝓ ut inſtrumenta omnia monſtrabãt. Quo in loco (iactis de prora anchoris) claſſem noſtrã / leuca a littore cũ media diſtantẽ / reſtare coegimus: nõnullis ſolutis phaſelis armis & gẽte ſtipatis / cũ quibus ipm vſq; ad littus attigimus. Quo q̃primũ ꝑuenimus: gentẽ nudã ſcd'm littus euntẽ innumeram percępimus. Vnde non paruo affecti fuimus gaudio. Omnes em̃ qui nudi incedere conſpicebant̃: videbant̃ quoq; ꝓpter nos ſtupefacti vehemẽter eſſe. Ex eo (vt arbitror) ꝙ veſtitos / alteriuſq; effigiei q̃ forent nos eſſe intuiti ſunt. Hij poſtq̃ nos aduenisſe cognouerunt / omnes in propinquũ montẽ quendam aufugerunt: a quo tũc nec nutibus / nec ſignis pacis & amicicię vllis / vt ad nos accederẽt allici potuerũt Irruente vͦo interea nocte / nos claſſem noſtrã male tuto in loco (vbi nulla marinas aduerſus procellas tuta reſidentia foret) cõſidere timentes: cõuenimus

vna/vt hinc(mane facto) diſcederemus: exquirere-
muſq́ portũ quẽpiã/vbi nr̃as ſtatione in tuta collo
caremus naues. Qua de liberatiõe arrepta/nos vẽ-
to ſcd'm collẽ ſpiranti traditis velis/ poſtq́(viſu ter
ram ipſam ſequẽdo/atq́ ipſo plagę in littore/gẽtes
continue percipiendo)duos integros nauigauimus
dies: locum nauibus ſatis aptũ comperimus. In quo
media tantũ leuca diſtantes ab arida/cõſtitimus/ vi
dimuſq́ tunc inibi innumerabilẽ gentiũ turbã/ qnã
nos cominus inſpicere/ & alloq deſiderantes: ipſa-
met die littori cũ cymbis & nauiculis noſtris appro
piauimus: necnõ & tunc in terrã exiuimus/ ordine
pulchro. xl. circirer viri huiuſcemodi gente ſe tamẽ
a nobis & conſortio noſtro penitus alienã pręben-
te. Ita vt nullis eã modis ad colloquiũ cõmunicatiõ
nemue noſtrã allicere valuerimus: p̃ter illis paucos
quos multos poſt labores ob ſuſceptos/tandem at
traximus ad nos dando eius nolas/ ſpecula/ certos
criſtallinos aliaq́ ſimilia leuia/qui tum ſecuri de no
bis effecti/conciliatum nobiſcũ/necnon de pace &
amicicia tractum venerũt. Subeũte autem interim
nocte/nos ab illis noſmet expedientes(relictis eis)
noſtras ingreſſi ſumus ad naues. Poſtea vero ſub-
ſequentis ſummo diluculo diei/ infinitam in littore
virorum & mulierum paruulos ſuos ſecum vectan
tium gentem rurſum conſpeximus cognouimuſq́
multitudinẽ illa ſuppellectilem ſuã ſecũ deferre totã

qualē infra ſuo locū diceт. Quorꝫ complures ꝙ primū terrę appropiauimus ſemet in ęquor eproijciē-tes(cum maximi natatores exiſtant)quantus eſt baliſtę iactus nobis venerunt natantes obuiam/ ſuſceperūt nos humaniter: atꝙ ea ſecuritate & confidē-tia ſeipſos inter nos cōmiſcuerūt ac ſi nobiſcum diutius antea cōſueuiſſent & pariter frequētius practicauiſſent:pro qua re tūc haud parum oblectati fui-mus. De quorum moribus(quales eos habere vidimus)hic/quādoquidem ſe cōmoditas offert/ inter-dum etiam interſerimus.

De moribus ac eorum viuendi modis.

q Vantum aduerſum eorūꝙ mores/omnes tam mares fœminę nudi penitus incedunt tectis/ nō aliter verendis ꝙ cū ex vtero ꝓdierunt. Hij mediocris exiſtentes ſtature multū be-ne ꝓportionati ſunt quorꝫ caro ad ruſedinē(veluti leonū pili)vergit:qui ſi veſtimentis operti mearent albi(credo)tanꝙ nos extarēt. Nullos habent in corpore pilos ꝑterꝙ crines ꝗs ꝓceros nigreſcēteſꝙ gerunt/& pręſertim fœminę quę ꝓpterea ſunt tali lō-go nigroꝙ crine decore. Vultu nō multum ſpecioſi ſunt qm̄ latas facies tartarijs adſimilatas habēt/ nullus ſibi ſinūt in ſupercilicijs oculorꝫue palpebris ac

corpe toto (crinibus demptis) excreſcere villos / ob id quod habitos in corpore pilos quid beſtiale brutaleq̃ reputāt. Omnes tam viri q̃ mulieres ſiue meando / ſiue currendo leues admodū atq̃ veloces exiſtunt: q̄m (vt frequenter experti fuimus) ipſę etiam mulieres vnā aut duas pcurrere leucas nihili putāt / & in hoc nos chriſticolas / multū p̄cellunt. Mirabiliter ac vltra q̃ ſit credibile natāt: multo quoq̃ melius fœminę q̃ maſculi quod frequenti experimento didicimus / cū ipſas etiā fęminas omni prorſus ſuſtē tamine deficientes duas in ęquore leucas pernatare pſpeximus. Arma eorꝝ / arcus ſunt & ſagitte / quas multū ſubtiliter fabricare norunt. Ferro metalliſq̃ aliis carent: ſed pro ferro beſtiarum piſciumue dentibus ſuas ſagittas armant / quas etiam (vt fortiores exiſtant) vna quoq̃ ſepe pręurunt. Sagittarii ſunt certiſſimi. Ita vt quicquid voluerint iaculis ſuis feriant: nonnulliſq̃ in locis mulieres quoq̃ optimę ſagittatrices extant. Alia etiā arma habent veluti lanceas prępacutaſue ſudes / necnō & clauas capita mirifice laborata habentes. Pugnare potiſſimū aſſueti ſunt aduerſus ſuos alienigenę lingue confines contra q̄s nullis parcendo (niſi vt eos ad acriora tormē ta reſeruent) multū crudeliter dimicant. Et cū in prę lium pperant ſuas ſecum vxores (non belligeraturas / ſed eorꝝ poſt eos neceſſaria perlaturas) ducunt ob id q̄ ſola ex eis mulier tergo ſibi plus imponere

poſſit/& deinde.xxx.vel.xl.ve leucis ſubuehere(ꝑ ut ipſi ſepe vidimus)q̄ꝫ vir(etiam validus) a terra le uare queat. Nulla belli capita/ nulloſue p̄fectos ha bēt/quinīmo(cū eoꝝ quilibet ex ſe dominus extet) nullo ſeruato ordine meant. Nulla regnandi domi niūue ſuum extendendi/aut alterius inordinatę cu piditatis gratia pugnant: ſed veterem ſolum ob ini miciciam in illis ab antiquo inſitam: cuiuſquidē ini micicię cauſam interrogati nullā aliā indicāt/ niſi vt ſuorū mortes vendicent anteceſſoꝝ.Hæc gens ſua in libertate viuens/ nulliq̄ꝫ obediens/ nec regē/ nec dominū habet. Ad pręliū autē ſe potiſſimū animāt & accingunt/cum eorū hoſtes ex eis quempiā aut captiuum detinent aut interemerunt. Tunc em̄ eiuſ dem captiui interemptiue conſanguineus ſenior q̄ſ q̄ꝫ exurgens: exit cito in plateas & vicos paſſim cla mitans inuitanſq̄ꝫ omnes & ſuadens vt cū eo in p̄ lium conſanguinei ſui necem vindicaturi ꝓperent: qui omnes cōpaſſione moti/mox ad pugnam ſe ac cingunt atq̄ꝫ repēte in ſuos inimicos irruunt. Nulla iura/nullamue iuſticiam ſeruant/malefactores ſuos nequaq̄ꝫ puniunt: quinīmo nec parentes ipſi/ par uulos ſuos edocent aut corripiūt. Mirabiliter eos inter ſeſe conqueſtionari nonnunq̄ꝫ vidimus. Sim plices in loquela ſe oſtentāt/ verum callidi multum atq̄ꝫ aſtuti ſunt. Perraro/ & ſummiſſa voce loquun tur: eiſdē quibus vtimur accētibus vtentes. Suas vt

plurimū voces inter dentes & labra formātes: alijs vtuntur vocabulis ꝙ̄ nos. Horū plurimę ſunt idiomatum varietates/quoniā a cētenario leucarum in centenariū diuerſitatem linguarum ſe mutuo nulla tenus intelligētiū reperimus. Cōmeſſandi modum valde barbarum retinent/nec quidem notatis man ducāt horis/ ſed ſiue nocte ſiue die: quotiens edendi libido ſuadet. Solo manducantes accumbunt/& nulla mantilia/nullaue gauſapa(cū lineamentis pan niſcꝫ alijs careant) habent. Epulas ſuas atcꝫ cibaria in vaſcula terrea quę ipſimet cōfingunt/ aut in medias cucurbitarū teſtas ponūt. In retiaculis quibuſdam magnis ex bombice factis & in aere ſuſpenſis dormitant: qui modus ꝙ̄uis inſolitus & aſperior fortaſſis videri queat/ego nihilominus talē dormitandi modum ſuauem plurimum iudico. Etenim cū in eiſdem eorum retiaculis mihi plerumcꝫ dormitaſſe contigerit/ in illis mihi metipſi melius ꝙ̄ in tapetibus quæ habebamus eſſe perſenſi. Corpore valde mundi ſunt & expoliti/ ex eo ꝙ ſeipſos frequētiſſime lauant. Et cum egeſtum ire(quod ſalua dixerim reuerentia) coacti ſunt/omni conamine nituntur/vt a nemine perſpici poſſint: qui quidem in hoc quāto honeſti ſunt/tanto in dimittenda vrina ſe imundos inuerecundoſcꝫ/tam mares ꝙ̄ fœminę præbent: cum ſiquidem illos nobiſcum loqnentes/ & coram poſitos ſuā impudiciſſime vtinam ſepius

eminxiſſe ꝑſpeximus. Nullam legē/nullū legitimū thori fœdus in ſuis cōnubijs obſeruāt: quinīmo q̊t-quot mulieres quiſq; cōcupiſcit: tot habere & dein illas q̄ncūq; volet (abſq; hoc ꝙ id ꝓ iniuria aut op-probrio habeāt) repudiare pōt. Et in hac re vtiq; tā viri ꝙ̄ mulieres eadē libertate fruunt̄. Zœloſi parū libidinoſi vero plurimū extant: magiſq; fœminę ꝙ̄ maſculi: quaꝝ artificia vt inſatiabili ſuę ſatiſfaciant libidini hic honeſtatis gratia ſubticenda cenſuimus Eę ipſę in generandis paruulis fœcundę admodum ſunt: neq; dū grauidę effectę ſunt pœnas aut labo-res euitant. Leuiſſimo minimoq; dolore pariūt. Ita vt in craſtinū alacres ſanatęq; vbiq; ambulent: prę-ſertimq; poſt partū in flumē quopiā ſeſe ablutū va dunt/tumq; ſanę mundatęq; inde (veluti piſcis) ap parēt. Crudelitati autē ac odio maligno adeo dedi-tę ſunt: vt ſi illas ſui forſitā exacerbauerint viri/ſubi to certū quoddā efficiūt maleficiū: cū quo ꝓ ingenti ira ꝓprios fœtus in ꝓprijs vteris necāt abortiūtq; deinde: cuius rei occaſiōe infiniti eoꝝ paruuli ꝑeūt. Venuſto/& eleganti ꝓportione cōpacto/corpore ſunt. Ita vt in illis quicq; deforme nullo inſpici mo-do poſſit. Et ꝙ̄uis diſnude ambulent inter fœmina tamen eaꝝ/pudibunda ſic honeſte repoſita ſunt/vt nullatenus videri queant/ p̄terquā regiūcula illa an terior/ quā verecūdiore vocabulo pectuſculū imū vocamus quod & in illis vtiq; nō aliter ꝙ̄ honeſte

natura ipſa vidēdum reliquit. Sed & hoc nec quidē
curant qm̄ (vt paucis expediā) nō magis in ſuoꝝ vi
ſione pudendoꝝ mouent͂/ q̄ꝫ nos in oris noſtri/ aut
vultus oſtētatione. Admirandā per valde rem du/
cerent mulierē in eis mamillas/ pulpas velaxas/ aut
vētrem rugatū ob nimiū partū habentē/ cū omnes
equę integrę ac ſolide poſt partū ſemꝑ appareāt: ac
ſi nunq̄ꝫ peperiſſent. Hee quidē ſe noſtri cupiētiſſi-
mas eſſe monſtrabant. Neminem in hac gente legē
aliquā obſeruare vidimus: nec quidē iudei aut mau
ri nuncupari ſolide queunt: cum ipſis gentilibus aut
paganis multo deteriores ſint. Etenim nō perſenſi-
mus ꝙ ſacrificia vlla faciant/ aut ꝙ loca orationiſue
domos aliquas habeant: hoꝝ vitā (quę omnino vo
luptuoſa eſt) Epycuriam exiſtimo. Illorum habita-
tiones ſingulis ipſis ſunt cōmunes/ ipſęq̄ꝫ illorū do
mus campanarum inſtar cōſtructe ſunt firmiter ex
magnis arboribus ſolidate/ palmarum folijs deſu-
per contectę/ & aduerſus vētos & tempeſtates tu-
tiſſime/ nonnulliſq̄ꝫ in locis tam magnę/ vt in illa-
rum vnica ſexcentas eſſe perſonas inuenerimus. In
ter quas octo populoſiſſimas eſſe comperimus: ſic
vt in eis eſſent habitarentq̄ꝫ pariter animarū decem
millia. Octennio quolibet/ aut ſeptennio/ ſuas ſe-
des habitationeſue tranſferunt/ qui eius rei cauſam
interrogati/ naturale reſponſum dederunt/ dicen-
tes ꝙ phœbi vehemētis eſtus occaſionę hoc facerēt

ob id ꝙ ex illorum longiore in eodem loco reſiden
tia aer infectus corruptuſqꝫ redderetur/ quæ res in
eorum corporibus varias cauſaret egritudines/quę
quidem eorum ratio non male ſumpta/nobis viſa
eſt. Eorum diuitiæ ſunt variorum colorum anium
plumę/ aut in modum lapillorũ illorum/ quos vul-
gariter pater noſter vocitamus lamine ſiue calculi/
quos ex piſciũ oſſibus lapillisve viridibus aut can-
didis faciunt: & hos ornatus gratia ſibi ad genas la
bia vel aures ſuſpẽdũt. Alia quoqꝫ ſimilia futilia &
leuia pro diuitijs habent/ quæ nos omnino parui
pendebamus. Commutationibus aut mercimonijs
in vendendo/ aut emendo nullis vtuntur/ quibus
ſatis eſt quod natura ſponte ſua propinat Aurum
vniones iocalia cæteraqꝫ ſimilia/ quæ in hac Euro-
pa pro diuitijs habemus nihil extimãt/immo peni-
tus ſpernunt/nec habere curant. In dando ſic natu-
raliter liberaliſſimi ſunt/ vt nihil quod ab eis expe-
tatur abnegent. Et quemadmodum in dando li-
berales ſunt ſic in petendo & accipiendo cupidiſſi-
mi poſtq̃ ſe cuiquam amicos exhibuerint. Maxi-
mum potiſſimumqꝫ amicicię ſue ſignum in hoc per
hibent/ ꝙ tam vxores q̃ filias proprias amicis ſuis
pro libito habendas offerunt/in qua re parens vter
qꝫ ſe longe honoratũ iri exiſtimat cum natã eius(&
ſi virginem)ad concubitũ ſuum quiſpiam dignatur
& abducit; & in hoc ſuam inter ſe amiciciã potiſſi-

mum conciliant. Varijs in eorꝫ deceſſu multiſq; mo
dis exequijs vtunẗ. Porro ſuos nõnulli defũctos in
humo cũ aqua ſepeliunt & inhumant illis ad caput
victualia ponẽtes quibus eos poſce veſci & alimen
tari putãt: nullũ deinde ꝓpter eos aliũ planctũ/ aut
alias cerimonias efficiẽtes. Alij q̃buſdã in locis bar-
bariſſimo atq; inhumaniſſimo ſepeliẽdi vtunẗ mo-
do. Quippe cũ eorꝫ quẽpiam mortis momẽto ꝓxi
mũ autumant: illũ eius ꝓpinqui... es/in ſiluã ingen-
tem quandã deferunt: vbi eũ in bombiceis retiacu-
lis illis in quibus dormitant impoſitũ & recubantẽ
ad duas arbores in aera ſuſpendũt/ ac poſtmodum
ductis circa eũ ſic ſuſpenſum vna tota die choreis
(irruẽte interim nocte) ei aquã/victũq; aliũ/ ex quo
quattuor aut circiẗ dies viuere q̃at ad caput appo-
nũt: & deinde (ſic inibi ſolo pẽdente relicto) ad ſuas
habitatiões redeũt: quibus ita pactis ſi iſdẽ ęgrotus
poſtea mãducet & bibat/ ac inde ad cõualeſcentiã
ſanitatẽq; redeat/ & ad habitationẽ ꝓpriã remeet:
illũ eius affines ac ꝓpinqui/cũ maximis ſuſcipiũt ce
rimonijs. At ꝑpauci ſunt qui tã grãde p̃tereant peri
culum/cũ eos ibidẽ nemo poſtea viſitet: qui ſi tunc
inibi forſitan decedũt nullã aliã habẽt poſtea ſepul
turam. Alios quoq; cõplures barbaros habẽt ritus
quos euitande ꝓlixitatis hic omittimus gratia. Di-
uerſis varijſq; medicaminibus ĩ ſuis morbis & ęgri
tudinibus vtunẗ/q̃ ſic a noſtris diſcrepãt & diſcon

ueniunt. vt mirarent̃/ haud parũ qualiter inde quis
euadere poſſet. Nempe(vt frequẽti didicimus expe
rientia)cũ eoꝝ quẽpiã febricitare contigerit/hora q̃
fębris eũ aſperius inqetat ip̃m in frigentiſſimã aquã
immergũt & balneant/ poſtmodũq; p̃ duas horas
circa ignẽ validum(donec plurimũ caleſcat)currere
& recurrere cogũt: & poſtremo ad dormiendũ de-
ferũt quoquidẽ medicamẽto cõplures eoꝝ ſanitati
reſtitui vidimus. Dietis etiã(qbus tribus q̃ttuorve
diebus abſq; cibo & potu pſiſtunt)frequentiſſimis
vtunt̃. Sanguinẽ quoq; ſibi pſepe cõminuũt nõ in
brachijs(ſalua ala)ſed ĩ lumbis & tibiaꝝ pulpis. Se-
ipſos etiã ad vomitũ cũ certis herbis quas in ore de
ferunt medicaminis gr̃a plerũq; ꝓuocãt/ & multis
alijs remedijs antidotiſq; vtunt̃/ q̃ longũ dinumera
re foret. Multo ſanguine mſtoq; flegmatico humo
re habundãt cibarioꝝ ſuoꝝ occaſione/ q̃ ex radici-
bus/fructibus/herbis/varijſq; piſcibus faciũt. Om-
ni farris granorũq; alioꝝ ſemine carẽt. Cõmunis ve
ro eoꝝ paſtus ſiue victus ſiue arborea radix quędã
eſt/quã ĩ farrinã ſatis bonã cõminuũt/& hãc radicẽ
qdã eoꝝ iucha/alij chambi/ alij v̾o ignami vocitãt
Alijs carnibus/ p̃terq̃ hoĩm p raro veſcunt̃ in qui-
buſquidẽ hoĩm carnibus vorãdis ſic inhumani ſũt
& inmanſueti: vt in hoc oẽm feralẽ/omnẽue beſtia
lem modũ ſupent/ oẽs enĩ hoſtes ſuos q̃s aut peri-
mũt aut captos detinẽt tã viros q̃ fęminas indiſtin

ĉte cũ ea feritate deglutiũt vt nihil ferũ/ nihilve bru
tum magis dici vel inſpici queat/quoſquidẽ ſic efe/
ros ĩmaneſq; fore/varijs in locis mihi frequẽtius cõ
tigit aſpexiſſe/mirãtibus illis ꝙ inimicos nr̃os ſic q̃
q; nequaq; mãducaremus. Et hoc ꝓ certo maieſtas
veſtra regia teneat. Eoꝝ cõſuetudines(quas pluri/
mas habent)ſic barbare ſunt/vt hic nunc ſufficien/
ter ſatis enarrari nõ valeant. Et qm̃ in meis hiſce bis
geminis nauigationibus/ tam varia diuerſaq;/ac tã
a noſtris rebus & modis differentia perſpexi. Idcir
co libellũ quẽpiam(quẽ quattor dietas ſiue quattu/
or nauigationes appello)conſcribere paraui cõſcri/
pſiq;/in quo maiorẽ reꝝ a me viſaꝝ partẽ diſtincte
ſatis/iuxta ingenioli mei tenuitatẽ collegi. Verũta/
men nõ adhuc publicaui. In illo ꝟo qm̃ omnia par/
ticulariter magis ac ſingillatim tangent/idcirco vni
uerſalia hic ſolummodo proſequens: ad nauigatio/
nem noſtram priorẽ perficiendam a qua pauliſper
digreſſus fueram iam redeo.

IN HOC NAVIGII NOSTRI PRIMOR
dio notabilis cõmoditatis res non vidimus/ idcirco
(vt opinor)ꝙ eoꝝ linguã nõ capiebamus/ pręterq̃
nõnullã auri denotantiã/qđ nõnulla indicia in tellu
re illa eſſe mõſtrabant. Heccine ꝟo tellus q̃ ad ſui ſi
tũ poſitionẽq; tã bona eſt: vt vix dari melior queat
Cõcordauimus aũt vt illã derelinquẽtes lõgius na/
uigationem ꝓduceremus. Qua vnanimitate ſuſcẽ/

pta/nos dehinc aridã ipſam collateralit̃ ſemp̄ ſectã-
tes/necnõ gyros m̃ltos ſcalaſq; plures circũeuntes
& interim cũ m̃ltis varijſq; locoꝝ illoꝝ incolis cõ-
ferentiã habentes/tandẽ certos poſt aliq̃t dies por-
tui cuidã applicuimus/in q̊ nos grandi a periculo al
titono ſpiritui cõplacuit eripe. Huius em̃ modi por
tũ q̃primũ introgreſſi fuimus populationẽ vnã eo
rũ hoc eſt pagũ aut villã ſup̱ aquas(vt Venetię)po
ſitã cõperimus/in qua ingentes.xx.edes aut circiter
erant/in modũ campanarũ(vt prętactũ eſt) effecte
atq; ſup̱ ligneis vallis ſolidis & fortibus firmiter fũ
date/ pre quarũ porticibus leuaticij põtes porrecti
erant:per quos ab altera ad alteram tanq; per com-
pactiſſimã ſtratam tranſitus erat. Igitur huiuſmodi
populationis incolę q̃primum nos intuiti ſunt ma-
gno ꝓpter nos timore affecti ſunt/ q̃ ob rem ſuos
confeſtim pontes omnes cõtra nos eleuauerunt/&
ſeſe deinde in ſuis domibus abdiderũt. Quam rem
proſpectantibus nobis/ & haud parum admiran-
tibus/ecce duodecim eorum lintres vel circiter ſin-
gulas ex ſolo arboris candice cauatas(quo nauium
genere vtunt̃) ad nos interim per ęquor aduentare
conſpeximus/quoꝝ naucleri effigiem noſtrã habi-
tũq; mirantes ac ſeſe circũ nos vndiq; circumferen-
tes/nos eminus aſpiciebãt. Quos nos quoq; ex ad
uerſo proſpicientes/plurima eis amicicię ſigna dedi
mus/ quibus eos/ vt ad nos intrepidi accederent/

exhortabamur/qđ tñ efficere contẽpſerũt. Quã rẽ nobis ꝑcipiẽtibus mox ad eos remigare incępimus q nequaq̃ nos ꝑſtolati ſunt: quinimo oẽs cõfeſtim in terram fugerũt datis nobis interim ſignis vt illos pauliſper expectaremus. Ipſi em̃ ex templo reuerſuri forent. Tumq̃ in montẽ quendã ꝓperauerũt/a q̊ eductis bis octo iuuẽculis & in lintribus ſuis p̃fatis vna ſecũ aſſumptis mox v̾ſus nos regreſſi ſunt. Et poſt hæc ex iuuẽculis ipſis q̃ttuor in ſingulis nauiũ noſtrarꝶ poſuerũt: quẽ faciẽdi modũ nos haud parꝶ admirati tũc fuimus/ꝓut vr̃a ſatis ꝑpendere poteſt maieſtas. Cęterũq̃ cũ lintribus ſuis p̃miſſis int̃ nos naueſq̃ nr̃as cõmixti ſunt/& nobiſcũ ſic pacifice locuti ſũt/vt illos amicos nr̃os fideliſſimos eſſe reputaremus. Interea v̾o ecce q̊q̃ ex domibus eorꝶ p̃memoratis gens nõ modica ꝑ mare natitans aduẽtare cœpit: quibus ita aduenieẽtibus & nauibus nr̃is iam appropinq̃re incipientibus/nec tñ ꝓinde mali q̇cq̃ adhuc ſuſpicaremur: rurſum ad earũdẽ domorꝶ eorum fores/vetulas nõnullas cõſpeximus q̃ immaniter vociferãtes & cœlũ magnis clamoribus implentes ſibimet/in magne anxietatis in indiciũ ꝓprios euellebãt capillos: q̃ res magnã mali ſuſpectionem nobis tũc attulit. Tumq̃ ſubito factũ eſt vt iuuẽculę ille quas in nr̃is impoſuerũt nauibus mox in mare ꝓſilirent/ ac illi qui in lintribus erant ſeſe a nobis elongantes mox contra nos arcus ſuos intenderẽt:

noſq; duriſſime ſagittarēt. Qui vero a domibus ꝑ mare natantes adueniebāt ſinguli latentes in vndis lanceas ferebant/ex quibus eoꝝ ꝑditionē cognouimus. Et tū nō ſolū noſmet magnanimiter defendere/ verū etiā illos grauiter offendere incepimus. Ita vt plures eoꝝ faſellos cū ſtrage eoꝝ nō parua ꝑfregerimus/& pœnitus in ponto ſubmerſerimus: propter qđ reliquis faſelis ſuis cū damno eoꝝ maximo relictis/ꝑ mare natantes omnes in terrā fugerunt interemptis ex eis.xx. vel circiter/ vulneratis ꝟo pluribus: & ex noſtris ꝟo quinq; dumtaxat leſis/q̄ omnes ex dei gratia incolumitati reſtituti ſunt. Comp̄hendimus autē & tunc ex p̄tactis iuuenculis duas: & viros tres/ac dehinc domos eoꝝ viſitauimus & in illas introiuimus/ verū in eis quicq̄(niſi vetulas duas & ęgrotantē virū vnicū)nō inuenimus/q̄ſquidem eoꝝ domos igni ſuccendere nō voluimus: ob id ꝙ cōſcientię ſcrupulū hoc ipſum eſſe formidabamus. Poſt hęc autē ad naues nr̄as cū prętactis captiuis q̄nq; remeauimus/ & eoſdē captiuos/ p̄terq̄ iuuenculas ipſas in compedibus ferreis alligauimus: Eedem ꝟo iuuēcule captiuorūq; virorū vnus ſuꝑuenienti nocte a nobis ſubtiliſſime euaſerūt: his ita q̄ pactis/ſequēti die cōcordauimus/vt relicto portu illo longius ſcđm collem ꝓcederemus/ꝑcuſſiſq; lxxx. fere leucis gentē aliā quandam comperimus lingua & cōuerſatione penitus a priore diuerſam:

Conuenimuſq; vt claſſem inibi noſtrã anchorare-
mus & deinde in terrã ipſam/cũ nauiculis nr̃is acce
deremus. Vidimus autẽ tũc ad littus ĩ plaga gentiũ
turbã.iiij.M.pſonarũ vel circiter exiſtere/ q cũ nos
appropriare perſenſerũt nequaq; nos p̃ſtolati ſunt
quinĩmo(cunctis q̃ habebãt relictis) oẽs in ſiluas et
nemora diffugerunt. Tum vero in terrã pſilientes/&
viã vnã in ſiluas tendentẽ/q̃tus eſt baliſte iactus/p
ambulantes/mox tentoria plura inuenimus quę ibi
dem ad piſcandũ gens illa tetenderat: & in illis co-
pioſos ad de coquendas epulas ſuas ignes accende
rat/ac pfecto beſtias ac pſes variarꝫ ſpecierũ piſces
iam aſſabat. Vidimus autẽ inibi certũ aſſari animal
quod erat(demptis alis quibus carebat) ſerpenti ſi-
millimũ tamq; brutũ ac ſilueſtre apparebat/ vt eius
nõ modicũ miraremur feritatẽ. Nobis vero per ea-
dem tentoria longius pgredientibus/ plurimos hu
iuſcemodi ſerpẽtes viuos inuenimus/qui ligatis pe
dibus ora quoq; finibus ligata/ne eadẽ aperire poſ
ſent/habebãt/put de canibus aut feris aliis ne mor
dere queant effici ſolet. Aſpectũ tam ferũ eadem p̃
ſe ferũt animalia vt nos illa venenoſa putantes nul
latenus auderemus cõtingere. Capreolis in magni
tudine:brachio vero cũ medio/in lõgitudine ęqua-
lia ſunt. Pedes longos materialeſq; multum ac forti
bus vngulis armatos/necnõ & diſcholorẽ pellẽ di-
uerſiſſimã habẽt/noſtrũq; ac faciẽ veri ſerpẽtis ge-

ſtant/a quoꝝ naribus vſq; ad extremã caudam ſe-
ta quędã per tergũ ſic protendit̃ vt animalia illa ve-
ros ſerpentes eſſe iudicaremus/ & nihilominus eis
gens p̃fata veſcit̃. Panẽ ſuũ gens eadem ex piſcibus
quos in mari piſcant̃ efficiunt. Primũ em̃ piſciculos
ipſos inferuenti aqua aliquantiſper excoqnũt. De-
inde vero contundunt & cõpiſtant/& in panes cõ
glutinant quos ſup prunas inſup torrent & tandẽ
inde poſtea mãducant/hoſquidẽ panes ꝓbantes q̃
bonos eſſe reperimus. Alia quoq; q̃multa eſculẽta
cibariaq; tam in fructibus q̃ in varijs radicibus reti
nent q̃ longũ enumerare foret. Cum autẽ a ſiluis ad
q̃s aufugerãt nõ redirẽt nihil de rebus eoꝝ (vt am-
plius de nobis ſecuri fierẽt)auferre voluimus:quin-
imo in eiſdẽ eoꝝ tentorijs ꝑmſta de reculis nr̃is/ in
locis q̃ ꝑpendere poſſent/derelinquentes ad naues
nr̃as ſub noctẽ repediauimus. Sequẽti ṽo die cũ ex
oriri titan inciperet/infinitã in littore gentẽ exiſtere
percepimus/ad q̃s in terrã tũc acceſſimus. Et q̃uis
ſe noſtri timidos oſtẽderẽt ſeipſos/ tñ inter nos per
miſcuerũt/& nobiſcũ practicare ac cõuerſari cũ ſe-
curitate cęperũt/ amicos nr̃os ſe plurimũ fore perſi
mulantes/inſinuãteſq; illic habitatiões eoꝝ nõ eſſe
verũ ꝙ piſcandi gr̃a aduenerãt. Et idcirco rogitan-
tes/ vt ad eoꝝ pagos cũ eis accederemus: ipſi etem̃
nos tanq̃ amicos recipe vellẽt/& hãc quidẽ de no-
bis cõceperãt amiciciã/captiuoꝝ ilioꝝ duoꝝ(quos

tenebamus)occaſione/ qui eoꝝ inimici erant. Viſa autē eoꝝ magna rogādi importunitate cōcordauimus.xxiij.ex nobis cū illis in bono apparatu cū ſtabili mente (ſi cogeret neceſſitas) oēs ſtrēnue mori. Cum itaqꝫ nobiſcū ꝑ tres extitiſſent dies & tres cū eis ꝑ plagā terrāqꝫ illā exceſſiſſemus leucas/ ad pagū vnū/noue dūtaxat domoꝝ venimus: vbi cū totāqꝫ barbaris cerimonijs ab eis ſuſcepti fuimus/ vt ſcribere penna nō valeat:vtputa cū choreis & cāticis ac planctibus hilaritate & leticia mixtis/necnon cū ferculis cibarijſqꝫ multis. Et ibidem nocte illa requieuimus/ vbi ꝓprias vxores ſuas nobis cū omni ꝓdigalitate obtulerunt/q̄ quidē nos ſic importune ſolicitabant vt vix eiſdē reſiſtere ſufficeremus:poſtq̄ aūt illic nocte vna cū media die ꝑſtitimus/ ingēs admirabiliſqꝫ populus abſqꝫ cūctatione ſtuporeqꝫ ad nos inſpiciēdos aduenit: quoꝝ ſeniores nos q̊qꝫ rogabāt/vt ſecū ad alios eoꝝ pagos(qui longius in terra erāt)cōmearemus qđ & quidē eis annuimns. Hic dictu facile nō eſt q̄ꝫtos ipſi nobis impēderunt honores. Fuimus autē apud q̄ꝫmultas eoꝝ populationes/ꝑ integros nouē dies cū ipſis euntes/ ob qđ nobis noſtri q̄ in nauibus remāſerāt retulerūt ſocij ſe idcirco plerūqꝫ in anxietate timoreqꝫ nō minimo extitiſſe. Nobis autē bis nouē leucis aut circiť in eorū terra exiſtentibus/ad naues nr̄as repedare ꝓpoſuimus. Et quidē nr̄o in regreſſu tam copioſa ex eis

virorũ ac mulierũ multitudo accurrit/ qui nos vſq̃ ad mare ꝓſecuti ſunt: vt hoc ipſum mirabile foret. Cũq̃ nr̃i quempiã ex itinere fatigatũ iri cõtingeret: ipſi nos ſubleuabant/ & in ſuis retiaculis in quibus dormitant ſtudioſiſſime ſubuehebãt. In tranſitu q̃q̃ flumiuũ (quę apud eos plurima ſunt & maxima) ſic nos cum ſuis artificijs ſecure trãſmittebãt: vt nulla vſq̃ pericula ꝑtimeſceremus. Plurimi etiam eoꝝ nos comitabanť rerũ ſuaꝝ onuſti/quas nobis dederãt/illas in retiaculis illis quibus dormiũt vectantes plumaria videlicet ꝑditia/necnõ arcus m̃ftos/ſagittaſq̃ multas/ac infinitos diuerſorũ coloꝝ pſitacos. Alij quoq̃ cõplures ſupellectilem ſuã totã ferentes aĩalia: etiã ſua ſecũ ducebãt. Et quiddã admirabilẽ dicã: q̃ is fortunatũ ſe fœlicẽq̃ putabat q in trãſmeandis aquis nos ĩ collo dorſo ve ſuo trãſuectare poterat. Quãprimũ autẽ ad mare ꝑtigimus & faſelos noſtros cõſcẽdere voluimus/ in ipſo faſelorũ nr̃oꝝ aſcenſu: tãta ipſorũ nos cõmitantiũ/& nobiſcũ aſcẽdere cõcertantiũ/ac naues nr̃as videre cõcupiſcentium preſſura fuit: vt noſtri idẽ faſeli pene ꝑ pondere ſubmergerenť. In ipſis aũt nr̃is eiſdẽ faſelis recepimus ex eis nobiſcũ quotq̇t potuimus: ac eos ad naues noſtras vſq̃ ꝑduximus. Tanti etiã illorũ ꝑ mare natantes/ & vna nos cõcomitãtes aduenerũt: vt tot aduẽtare moleſtiuſcule ferremus/ cũ ſiq̇dẽ plures q̃ mille in nr̃as naues/ licet nudi & inermes in

troiuiſſent/apparatum artificiūq; noſtrū/necnō & nauiū ipſarū magnitudinē mirātes. Aſt tūc quiddā riſu dignū accidit. Nā cū machinaꝝ/tormentorūq; bellicoꝝ noſtroꝝ quędā exonerare cōcuperemus: & ꝓpter hoc(impoſito igne) machinę ipſę horridiſſime tonuiſſent/pars illoꝝ maxima(audito huiuſce modi tonitruo)ſeſe in mare natitans ꝑcipitauit: veluti ſolite ſunt rane in ripa ſidentes: q̄ ſi fortaſſis tumultuoſum quicq; audiūt/ſeſe in ꝓfundū luti latitaturę imergūt/ queadmodū & gēs illa tunc fęcerunt illicq; eoꝝ qui ad naues aufugerāt: ſic tūc ꝑterriti fuerunt: vt nos facti noſtri noſmet rephēderemus. Verū illos mox ſecuros eſſe fęcimus: nec amplius ſtupidos eſſe ꝑmiſimus/ inſinuantes eis ꝙ cū talibus armis hoſtes nr̄os perimeremus. Poſtq; autē illos illa tota die in nauibus nr̄is feſtiuę tractauimus/ipſos a nobis abituros eſſe monuimus: qm̄ ſequenti nocte nos ab hic abſcedere cupiebamus. Quo audito/ipi cū ſūma amicicia beneuolētiaq; mox a nobis egreſſi ſunt. In hac gēte eorūq; terra q̄multos eorū ritus vidi cognouiq; in quibus hic diutins īmorari nō cupio. Cum poſtea noſſe veſtra queat maieſtas q̄liter in quauis nauigationū haꝝ mearū magis admiranda annotatuq; digniora cōſcripſerim ac in libellum vnū ſtilo geographico collegerē quē libellū q̄ttuor dietas intitulaui & in q̄ ſingula particularit̄ & minutim notaui: ſed hactenus a me nō emiſi ob id ꝙ illū

adhuc reuiſere collationareq; mihi neceſſe eſt. Terra illa gente multa populoſa eſt ac multis diuerſiſq; animalibus & noſtris pauciſſime ſimilibus vndiq; denſiſſima. Demptis leonibus/vrſis/ceruis/ſuibus/capreoliſq;/& dãmis/q̃ & quidẽ deformitatẽ quãdã a noſtris retinẽt/ęquis/ac mulis/aſiniſq;/ & canibus/ac omni minuto pecore(vt ſũt oues & ſimilia) necnõ & vaccinis armẽtis pęnitus carẽt/ verũtamẽ alijs q̃plurimis varioꝝ generũ aĩalibus(quę nõ facile dixerim)habundantes ſunt:ſed tñ oĩa ſilueſtria ſunt:quibus in ſuis agẽdis minime vtunť. Quid plura? Hij tot tantiſq; diuerſoꝝ modorũ ac coloꝝ pennarũq; alitibus fecũdi ſunt: vt id ſit viſu enarratuq; mirabile:regio ſiquidẽ illa multũ amena fructiferaq; eſt/ ſiluis ac nemoribus maximis plena/ q̃ oĩ tp̃e virẽt/nec eoꝝ vnq; folia fluunt. Fructus etiã innumerabiles & noſtris omnino diſſimiles habẽt. Hęc cine tellus in torrida zona ſita eſt directe ſub parallello qui cancri tropicum deſcribit vñ polus orizontis eiuſdẽ ſe.xxiij.gradibus eleuat in fine climatis ſecundi. Nobis autẽ inibi exiſtentibus nos cõtẽplatũ populus multus aduenit/ effigiem albedinemq; noſtram mirantes:quibus vnde veniremus ſciſcitantibus:e cœlo inuiſcende terre gratia nos deſcendiſſe reſpondimus/quod & vtiq; ipſi credebãt:in hac tellure baptiſteria fonteſue ſacros plures inſtituimus: in quibus eorum infiniti ſeipſos baptiſari fœcerunt

ſe eorū lingua charaibi/hoc eſt magnę ſapientię vi-
ros vocantes. Et ꝓuincia ipſa Parias ab ipſis nūcu-
pata eſt. Poſtea autē portū illū terrāqꝫ derelinquen
tes ac ſcd'm collē tranſnauigantes & terrā ipſam vi
ſu ſemꝑ ſequētes. D ccc.lxx.leucas a portu illo per-
currimus: faciētes gyros circuituſqꝫ interim multos
& cum gentibus multis cōuerſantes practicanteſqꝫ
Vbi in plęriſqꝫ locis aurum(ſed nō in grandi copia)
emimus/cū nobis terras illas reperire & ſi in eis au/
rum foret: tunc ſufficeret cognoſcere. Et quia tunc
xiiij. iā menſibus in nauigatione noſtra ꝑſtiteramus
& naualia noſtra/apparatuſqꝫ noſtri/toti pęne cō-
ſumpti erāt hoīeſqꝫ labore ꝑfracti. Communē inter
nos de reſtaurādis nauiculis noſtris(quę aquā vndi
qꝫ recipiebāt)& repetunda hyſpania/iniuimus con
cordiā/in quā dum ꝑſiſteremus vnanimitatę/ ꝓpe
portum vnū eramus totius orbis optimū: in quē cū
nauibus noſtris introeuntes/gentē ibidē infinitā in
uenimus/quę nos cum magna ſuſcepit amicicia: in
terra autē illa nauiculā vnā cū reliquis nauiculis no-
ſtris ac doliis/nouā fabricauimus: ipſaſqꝫ machinas
noſtras ac tormēta bellica/quę in aquis vndiqꝫ pe-
ne peribāt: in terrā ſuſcepimus/ noſtraſqꝫ naues ab
eis exonerauimus: & poſt hęc in terrā traximus: &
refecimus correximuſqꝫ & penitus reꝑauimus. In q̄
re eiuſdē telluris incole: nō paruū nobis adiuuamē
exhibuere: quinimmo nobis de ſuis victualibus ex

affectu largiti ſponte ſua fuere/ propter quod inibi perpauca de noſtris cōſumpſimus: quāquidē rē ingenti ꝑ beneplacito duximus: cum ſatis tenuia tūc teneremus: cum quibus hyſpaniā noſtrā nō (niſi indigentes) repetere potuiſſemus. In portu autem illo xxxvij. diebus ꝑſtitimus: frequētius ad populationes eoꝝ cum eis euntes: vbi ſinguli nobis nō paruū exhibebant honorē. Nobis autē portū eundē exire & nauigationē noſtrā reflectere concupiſcentibus conqueſti ſunt illi gentē quandā valde ferocē & eis infeſtā exiſtere: qui certo anni tempore ꝑ viā maris in ipſam eorū terrā ꝑ inſidias ingreſſi/ nunc ꝑditorie/ nunc ꝑ vim ꝙmultos eorum interimerent/ mā ducarentq̧ deinde. Alios vero in ſuā terrā ſuaſq̧ domos captiuatos ducerēt/ cōtra quos ipſi ſe vix defēdere poſſent/ nobis inſinuantes gentē illā quādā inhabitare inſulā q̄ in mari leucis centū aut circit erat. Quā rem ipſi nobis cū tāto affectu ac querimonia cōmemorauerūt: vt eis ex condolentia magna crederemus/ ꝑmitteremuſq̧ vt de tantis eos vindicaremus iniurijs/ ꝓpter qđ illi letantes nō parū effecti ſeſe nobiſcū vēturos ſpōte ſua ꝓpria obtulerūt: qđ plures ob cauſas acceptare recuſauimus/ demptis ſeptē/ quos data cōditione recepimus: vt ſoli in ſuis lintribus in ꝓpria remearēt/ qm̄ reducendorū eorū curā ſuſcipe nequaq̄ intendebamus/ cui conditioni ipſi ꝙgratāter acquieuerunt. Et ita illos amicos no

ſtros plurimũ effectos derelinquẽtes/ab eis abſceſ-
ſimus. Reſtauratis autẽ reparatiſq; naualibus nr̃is/
ſeptẽ p gyrũ maris(vẽto inter grecũ:& leuantẽ nos
ducẽte)nauigauimus dies. Poſt q̃s plurimis obuia-
uimus inſulis quarũ quidẽ alię habitę/alię vero diſcre
tę erãt. Harũ igit̃ vni tandẽ appropinquãtes & na-
ues noſtras inibi ſiſtere faciẽtes/vidimus ibidem q̃
maximũ gentis aceruũ:qui inſulã illam Ity nũcupa-
rẽt/quibus pſpectis/ & nauiculis phaſeliſq; nr̃is vi
ris validis/& machinis tribus/ſtipatis/ terrę eidẽ vi
cinius appropinquantes.iiij.C.viros cũ mulieribus
q̃ mixtis iuxta littus eſſe cõſpeximus:q(vt de priori
bus habitũ eſt)oẽs nudi meãtes/corpe ſtrẽnuo erãt
necnõ bellicoſi plurimũ/validiq; apparebãt/cũ ſiq-
dem oẽs armis ſuis/arcubus videlicet & ſagittis/ lã
ceiſq; armati eſſent/quorũ quoq; cõplures parmas
etiã/quadrataue ſcuta gerebãt/ quibus ſic oportu-
ne ſeſe pmuniebãt/vt eos in iaculandis ſagittis ſuis
in aliquo nõ impedirent. Cũq; in phaſelis nr̃is terrę
ipſi q̃tus eſt ſagittę volatus appropiaſſemus/ oẽs
citius in mare pſilierunt/& infinitis emiſſis ſagittis
ſeſe cõtra nos ſtrẽnue(ne in terrã deſcendere poſſe
mus) defendere occeperũt. Omnes vero p corpus
diuerſis coloribus depicti:& varijs volucrũ pennis
ornati erant/ q̃s hij qui nobiſcũ venerãt aſpicientes
illos ad preliandũ paratos eſſe/ q̃tienſcũq; ſic picti:
aut auium plumis ornati ſunt:nobis inſinuauerunt.

Intantũ aũt introitũ terrę nobis impedierũt vt ſaxi-
uomas machinas nr̃as in eos coacti fuerimus emit-
tere/quarꝫ auditu tumultu/impetuqꝫ viſo/ necnon
ex eis pleriſqꝫ in terram mortuis decidiſſe ꝓſpectis
oẽs in terrã ſeſe receperunt. Tumqꝫ facto inter nos
cõſilio.xlij.de nobis ĩ terrã poſt eos cõcordauimus
exilire/& aduerſus eos magno aĩo pugnare/ qđ &
quidẽ fecimus. Nã tũ aduerſum illos in terrã cũ ar-
mis nr̃is ꝓſiluimus/cõtraqꝫ illi ſic ſeſe nobis oppo-
ſuerũt/ vt duabus ferme horis cõtinuũ inuicẽ geſſeri
mus bellũ/p̃ter id ꝙ de eis magnã faceremus victo
riã/dẽptis eorꝫ ꝑpaucis/q̃s baliſtarij colubrinarijqꝫ
noſtri/ ſuis interemerũt telis: qđ idcirco ita effectũ
eſt/quia ſeipſos a nobis ac lãceis enſibuſqꝫ nr̃is/ſub
tiliter ſubtrahebãt. Verũtñ tãta demũ in eos incur-
rimus violentia/vt illos cum gladijs mucronibuſqꝫ
nr̃is cominus attigeremus. Quoſqdẽ cũ pſenſiſſent
oẽs in fugã ꝑ ſiluas & nemora cõuerſi ſũt/ac nos cã
pi victores(interfectis ex eis vulneratiſqꝫ plurimis)
deſeruerũt. Hos aũt ꝓ die illa lõgiore fuga nequaqꝫ
inſeq̃ voluimus/ob id ꝙ fatigati nimiũ tũc eſſemus
q̃n potius ad naues nr̃as cũ tãta ſeptẽ illorꝫ qui no-
biſcũ venerãt remeauimus lętícia: vt tm̃ in ſe gaudi
um vix ipſi ſuſcipe poſſet. Seq̃nti autẽ aduẽtãte die
vidimus ꝑ inſulã ipſam:copioſam gentium appro-
pinquare cateruam/ cornibus inſtrumentiſqꝫ alijs
(quibus in bellis vtuntur)buccinantem/qui & quo

quę depicti omnes ac varijs volucrū plumis ornati erāt. Ita vt intueri mirabile foret/quibus pceptis ex inito rurſum inter nos deliberauimus conſilio: vt ſi gens hęc nobis inimicicias pararet/ noſmet omnes in vnū cōgregaremus/videremuſqꝫ mutuo ſemper ac interim ſatageremus vt amicos nobis illos efficeremus/quibus amiciciā noſtrā nō recipiētibus: illos qnaſi hoſtes tractaremus/ac quotq̊t ex eis cōprehēdere valeremus/ſeruos nr̄os ac mancipia ppetua faceremus/& tunc armatiores vt potuimus/circa plagam ipſam ī gyrū nos collegimus. Illi vero(vt puto p̄ machinarū noſtrarū ſtupore)nos in terrā tunc minime ꝓhibuerunt exilire. Exiuimus igit̄ in eos ī terrā quadrifariā diuiſi. lvij. viri ſinguli decurionē ſuū ſequētes/& cū eis longum manuale geſſimus bellū Verūtamē poſt diuturnā pugnā/plurimumqꝫ certamē/necnō interemptos ex eis multos/omnes in fugā coegimus: & ad vſqꝫ populationē eorum vnam ꝓſecuti fuimus: vbi cōprehēſis ex eis. xxv. captiuis eandē eorum populationē igni cōbuſſimus/& inſuper ad naues nr̄as cum ipſis. xxv. captiuis repedauimus/interfectis ex eadem gente/vulneratiſqꝫ pluri mis/ex nr̄is aūt interempto dūtaxat vno: ſed vulneratis. xxij. qui oēs ex dei adiutorio ſanitatē recuperauerunt. Cęterū aūt recurſu in patriā p nos deliberato ordinatoqꝫ viri ſeptē illi/ qui nobiſcū illuc venerāt: quoꝝ quinqꝫ in pręmiſſo bello vulnerati ex-

titerãt phaſelo vno in inſula illa arrepto/cũ captiuis ſeptẽ(quos illis tribuimus) tres videlicet viros/ & quattuor mulieres in terrã ſuã cum gaudio magno/ magna viriũ noſtrarum admiratione regreſſi ſunt: Noſq; hyſpaniȩ viã ſequentes/Caliciũ tandẽ repetiuimus portũ:cũ.CC.xxij.captiuatis perſonis.xv. Octobris die. Anno dñi. M.cccc. xcix. Vbi lȩtiſſime ſuſcepti fuimus/ac vbi eoſdẽ captiuos nr̃os vendidimus:Et hȩc ſunt quȩ in hac nauigatione noſtra priore/notatu digniora conſpeximus.

De ſecundariȩ nauigationis curſu.

q Vantum ad ſecundariȩ nauigatiõis curſum & ea quȩ in illa memoratu digna conſpexi/ dicet̃ in ſequẽtibus. Eandẽ igit̃ inchoantes nauigationẽ Calicium exiuimus portum Anno dñi M. cccc. lxxxix. xi. Maij die. Quo exitu factu nos curſum noſtrũ Campiuiridis ad inſulas arripientes necnõ ad inſularũ magnȩ Canariȩ viſum tranſabeũtes in tantũ nauigauimus vt inſulȩ cuidã q̃ ignis inſula dicit̃ applicaremus/vbi facta nobis de lignis & aqua ꝓuiſione/& nauigatiõe nr̃a rurſum ꝑ Lebeccium ventũ incepta.Poſt enauigatos.xix.dies/terrã quandã nouã tandẽ tenuimus/ quã quidẽ firmã exiſtere cenſuimus cõtra illam de qua facta in ſuperioribus mẽtio eſt/& q̃ quidẽ terra in zona torrida

extra lineā ęquinoctialem ad partē auſtri ſita eſt:ſu
pra quā meridionalis polus ſe.v. exaltat gradibus/
extra qđ cunctꝫ clima/ diſtatqꝫ eadē terra a p̄noīatis
inſulis(vt p Lebecciū ventū cōſtabat) leucis. ccccc.
In q̄ terra dies cū noctibus ęq̄les.xxvij. Iunij cū ſol
in cancri tropico eſt/ exiſtere reperimus. Eandē ter
rā in aquis oīno ſubmerſam/necnō magnis flumini
bus pfuſam eſſe inuenimus/q̄ & quidē ſemet pluri
mū viridē: & pceras altiſſimaſqꝫ arbores habētem
mōſtrabat:vn̄ neminē in illa eſſe tūc pcepimus. Tū
vero cōſtitimus/ & claſſem noſtrā anchorauimus:
ſolutis nōnullis phaſelis/cū qbus in terrā ipſam ac-
cedere tentauimus. Porro nos aditū in illā querētes
& circū eā ſepius gyrātes:ip̄am vt p̄tactū eſt/ſic flu
minū vndis vbiqꝫ pfuſam īuenimus:vt nuſq̄ꝫ locus
eſſet/q̄ maximis aquis nō immadeſceret. Vidimus
tn̄ interim p flumina ipſa/ſigna q̄ꝫmulta/ queēadmo
dū ipſa eadē tellus inhabitata eſſet/ & īcolis multis
fecūda. At qm̄ eadē ſigna cōſideraturi: ī ip̄am deſcē
dere nequiebamus:ad naues nr̄as reuerti concorda
uimus:qđ & qdē fęcimus. Quibus ab hīc exancho
ratis:poſtea inter Leuantē & Seroccū ventū:colla-
teralit̄ ſcđm terrā(ſic ſpirāte vēto)nauigauimus/p-
tentātes ſepius interim/pſ̄ibus q̄ꝫ.xl.durātibus leu-
cis/ſi in ipſam penetrare inſulā valeremus. Qui la-
bor oīs inanis extitit. Cum ſiqdē illo in latere maris
fluxū q a Serocco ad magiſtralē abibat ſic violentū

cõperimus:vt idẽ mare ſe nauigabile nõ pberet: q̃bus cognitis incõueniẽtibus/conſilio facto cõuenimus: vt nauigiũ nr̃m p mare ad magiſtralẽ reflecteremus. Tũcq; ſcd'm terrã ipſam intm̃ nauigauimus: vt tãdẽ portui vni applicaremus:q belliſſimã inſulã belliſſimũq; ſinũ quẽdã in eius ĩgreſſu tenebat/ſup quẽ nobis nauigãtibus vt ĩ illũ introire poſſemus: ĩmẽſam in inſula ipſa gentiũ turbã a mari q̃ttuor leucis aut circit' diſtãtẽ vidimus. Cuius rei gr̃a lętati nõ parũ extitimus. Igit' paratis nauiculis nr̃is: vt ĩ eãdẽ inſulã vaderemus:lintrẽ quãdã in q̃ pſone cõplures erãt:ex alto mari venire vidimus: ppter qd' tũc cõuenimus vt eis ĩuaſis ipſos cõpręhẽderemus. Et tũc illos nauigare & in gyrũ(ne euadere poſſent)circũdare occepimus/q̃bus ſua quoq; vice nitẽtibus/vidimus illos(aura tẽporata manẽte)remis ſuis oĩbus ſurſum erectis/q̃ſi firmos ac reſiſtẽtes ſe ſignificare velle: quã rẽ ſic idcirco illos efficere putauimus/ vt inde nos in admirationẽ cõuerterẽt. Cũ ṽo ſibi nos cominus appropinq̃re cognouiſſent: remis ſuis in aquã cõuerſis:terrã ṽſus remigare ĩceperũt. At tunc nobiſcũ carbaſũ vnã. xlv. dolioꝝ volatũ celerrimã educebamus:q̃ tũc tali nauigio delata ẽ:vt ſbito vẽtũ ſup eos obtineret. Cũq; irruẽdi ĩ illos adueniſſet cõmoditas:ipſi ſeſe appatũq; ſuũ ĩ phaſelo ſuo ordinate ſpargẽtes/ ſe q̊q; ad nauigãdũ accinxerũt. Itaq; cũ eos pteriſſemus tunc fugere conati ſunt. At nos

nõnullis tunc expeditis phaſelis / validis viris ſtipa-
tis: illos tunc cõprehẽdere putãtes mox in eos incur
rimus / cõtra q̊s bis geminis vere horis / nobis nitẽti
bus / niſi carbaſus nr̃a q̃ curſu eos ꝑterierat rurſum
ſuꝑ eos reuerſa fuiſſet / illos penitus amittebamus.
Cum ỽo ipſi ſe eiſdẽ noſtris phaſelis carbaſoq; vn-
diq; cõſtrictos eſſe ꝑſpicerẽt: oẽs q̃ circit.xx.erant:
& a terra duabus fere leucis diſtabãt / in mari ſaltu
ꝓſilierunt. Quos nos cũ phaſelis noſtris tota ꝓſe-
quentes die / nullos ex eis (niſi tantũmodo duos) ꝑ-
hendere potuimus: alijs oĩbus in terrã ſaluis abeũti
bus. In lintre autẽ eoꝝ quã deſeruerant / bis gemini
iuuenes extabant / nõ de eoꝝ gente geniti: ſed quos
in tellure aliena rapuerãt / quoꝝ ſingulis ex recenti
vulnere virilia abſciderãt / q̃ res admirationẽ nõ par
uam nobis attulit. Hos autẽ cum in nr̃as ſuſcepiſſe
mus nauiculas / nutibus nobis inſinuarũt: queẽadmo
dũ illi eos / ab ipſis manducãdos abducerũt / indicã-
tes interim / qđ gens hęc tã effera & crudelis / huma
narũ carniũ comeſtrix Cambali nũcupareẽ. Poſtea
autẽ nos ipſam eoꝝ lintrẽ nobiſcũ trahẽtes / & cum
nauiculis noſtris / curſum terrã eoꝝ verſus arripien
tes / parũper interim conſtitimus: & naues nr̃as me
dia tantũ leuca a plaga illa diſtantes anchorauimus
quã in populũ plurimũ ob errare vidiſſemus: in illã
cum ipſis nauiculis nr̃is ſubito ꝓperauimus / ductis
nobiſcũ duobus illis / quos in lintre a nobis inuaſa

cōprehenderamus. Quā primū autē terrā ipſam pe
de cōtigimus/omnes trepidi & ſeipſos abdituri in
vicinas nemorom latebras diffugerunt. Tum vero
vno ex illis q̄s pręhēderamus/abire p̄miſſio/& plu
rimis illi amicicię ſignis/necnon nolis/cymbalis/ac
ſpeculis pleriſq; datis/diximus ei ne ꝓpter nos cęte
ri qui aufugerāt expaueſcerēt/ q̄m eoꝝ amicos eſſe
plurimū cupiebamus/qui abiens iuſſa noſtra ſolerē
impleuit/gente illa tota.cccc.videlicet fere viris/cū
feminis multis a ſiluis ſecū ad nos eductis. Qui iner
mes ad nos vbi cū nauiculis noſtris eramus omnes
venerūt/& cū quibus tuuc amiciciā bonā firmaui-
mus.reſtituto quoq; eis alio quem captiuū teneba
mus/& pariter eoꝝ lintrem quā inuaſeramus ꝑ na-
uiū noſtrarū ſocios/apud quos erat/ eis reſtitui mā
dauimus. Porro hęc eoꝝ linter/quę ex ſolo arboris
trunco cauata: & multū ſubtiliter effecta fuerat/lō-
ga.xxvi.paſſibus & lata duobus brachijs erat. Hāc
cū a nobis recuperaſſent & tuto in loco fluminis re
poſuiſſent omnes a nobis repente fugerūt/nec no-
biſcū amplius cōuerſari voluerūt. Quo tam barba
ro facto comperto/illos malę fidei malęq; conditio
nis exiſtere cognouimus. Apud eos aurū dūtaxat
pauculum: quod ex auribus geſtabant vidimus. Ita
q; plaga illa relicta & ſecundū eam nauigatis.lxxx.
circiter leucis ſtationē quādam nauiculis tutam re-
perimus: in quā introeuntes/tātas inibi cōperimus

gentes:vt id mirabile foret. Cum quibus facta ami
cicia iniuimus:deinde cum eis ad plures eoꝝ pagos
vbi multum ſecure/multūq̃ honeſte ab eis ſuſcepti
fuimus/& ab eis interim.ccccc. vniones vnica nola
emimus:cum auro modico quod eis ex gratia cōtu
limus. In hac terra vinū ex fructibus ſementibuſq̃
expreſſum:vt ciceram ceruiſiamve albam & ruben
tē bibunt:melius autē ex myrre pomis valde bonis
confectum erat/ex quibus cum multis q̃bonis alijs
fructibus guſtui ſapidis: & corpi ſalubribus habun
danter comedimus / propterea ꝙ tempeſtiue illuc
adueneramus. Hęc eadem inſula eorum rebus ſup
pellectilive q̃multum habundans eſt/ genſq̃ ipſa
bone conuerſationis/& maioris pacificentię eſt/ q̃
vſq̃ alibi reperimus aliā. In hoc portu. xvij.diebus
cum ingenti placito perſtitimus/ veniētibus quoti-
die ad nos populis multis/ nos effigiemq̃ noſtram
& albedinem necnon veſtimēta armaq̃ noſtra/ &
nauium noſtrarum magnitudinē admirātibus. Hij
etiam nobis gentem quandam eis infeſtam/ occidē
tem verſus exiſtere retulerunt/quę gens infinitā ha
bebant vnionum quantitatē/quot ꝙ quos ipſi ha-
bebant vniones eiſdem inimicis ſuis in belligeratio
nibus aduerſus eos habitis abſtulerant: nos quoq̃
& quēadmodū illos piſcarent/ & quēadmodū na-
ſcerent edocentes/quorū dicta vera ꝓfecto eſſe co
gnouimus:ꝓut & maieſtas veſtra poſthęc amplius

intelligere poterit. Relicto autē portu illo: & ſcd'm plagā eandē in quā cōtinue gentes affluere ꝓſpiciebamus/ curſu noſtro ꝓducto/ portū quendā aliū reficiende vnius nauiculę noſtrę grā ſubiuimus/ in q̄ gentē multā eſſe cōperimus/ cū quibus nec vi/ nec amicicia cōuerſationē obtinere valuimus/ illis ſi qn̄qꝫ in terrā cū nauiculis nr̄is deſcēderemus/ ſe cōtra nos aſpere defendētibus/ & ſi qn̄qꝫ nō ſuſtinere nō valerēt in ſiluas aufugientibus: & nos nequaqꝫ expectātibus: quoꝝ tantā barbariē nos cognoſcentes ab eis exhinc diſceſſimus. Tuncqꝫ inter nauigandū inſulā quandā in mari leucis a terra. xv. diſtātē vidimus quā ſi in ea populus quiſpiā eſſet inuiſere concordanimus. In illā igit̄ accelerātes quandā inibi inuenimus gentē/ quę oīm beſtialiſſima ſimpliciſſimaqꝫ/ omniū quoqꝫ gratioſiſſima benigniſſimaqꝫ erat cuiuſquidē gentis ritus & mores eiuſmodi ſunt.

De eiuſdem gentis ritu & moribus.

h I vultu ac geſtu corporis brutales admodum extant/ ſinguliqꝫ maxillas herba quaviridi introrſum repletas habebāt/ quā pecudum inſtar vſqꝫ ruminabāt/ ita vt vix quicq̄ꝫ eloqui poſſent/ quoꝝ q̊qꝫ ſinguli ex collo puſillas ſiccataſqꝫ cucurbitas duas/ alterā herba ipſa quam ī ore tenebant/ alterā vero farina quadam albida/ ę ipſo

minuto ſimili plenā/ gerebant/ habito bacillo quo dam/quē in ore ſuo madefactū maſticatumq́ ſępius/in cucurbitam farrina repletā mittebant:& dein de cum eo de eadem farrina extrahebant:quam ſibi poſt hęc in ore vtrimq́ ponebant herbā ipſam quā in ore geſtabant eadē farrina reſpergitando/& hoc frequentiſſime paulatimq́ efficiebant:quam rē nos admirati/illius cauſam ſecretūq́/ aut cur ita facerēt ſatis nequiuimus cōpręhēdere.Heccine gens(vt ex perimēto didicimus)ad nos adeo familiariter aduenit/ ac ſi nobiſcū ſepius antea negociati fuiſſent & longęuam amiciciā habuiſſent. Nobis autē per plagam ipſam cum eis ambulantibus colloquētibuſq́ & interim recentē aquam bibere deſiderātibus/ipſi per ſigna/ſe talibus aquis penitus carere inſinuantes/vltro de herba farinaq́ quam in ore geſtabant offerebant/ propter quod regionem eandem aquis deficientem/ ꝙ q́ vt ſitim ſubleuarent ſuam herbā farinam talem in ore geſtarent intelleximus. Vnde factum eſt: vt nobis ita meantibus/ & circum plagam eandem vna die cum media illos concomitantibus/viuidam aquam nuſq́ inuenerimus/ cognouerimuſq́ ꝙ ea quam bibebāt aqua ex rore/ noctu ſuper certis folijs:auriculis aſini ſimilibus decidentē collecta erat.Quęquidē folia eiuſmodi rore:noctur no tempore ſe implebant/ex quo rore qui optimus eſt/idem populus bibebat:ſed tamen talibus folijs

plera eorũq; loca deficiebant. Heccine gens victu-
alibus quę in terra ſolida ſunt/penitus carent/ quin
immo ex piſcibus q̃s in mari piſcantur viuũt. Etẽ
apud eos (qui magni piſcatores exiſtunt) piſcium
ingens habũdat copia/ex quibus ipſi plurimos tur
tures ac q̃ bonos piſces alios plures vltro nobis ob
tulerũt. Eorum vxores herba quam in ore viri ipſi
gerebant/ nuſq̃ vtebantur. Verum ſingulę cucur-
bitam vnam aqua impletam/ex qua biberent habe
bant. Nullos domorꝝ pagos/nullave tuguria gens
hęc habent/pręterq̃ folia grandia quędam/ſub qui
bus a ſolis feruore: ſed non ab ymbribus ſe prote-
gunt/propter quod autumabile eſt/ꝙ parum in ter
ra illa pluitet. Cum autẽ ad piſcandum mare adie-
rint/folium vnũ adeo grande ſecum quiſq; piſcatu
rus effert/vt in illo in terram defixo/& ad ſolis mea
tum verſato/ ſub illius vmbra aduerſus ęſtũ totum
ſe abſcondat. Haccine in inſula/ q̃ multa variorꝝ ge
nerum animalia ſunt/quę omnia aquam lutulẽtam
bibunt. Videtes autẽ ꝙ in ea cõmodi nihil naſciſce
remur/nos relicta illa/aliã quandã inſulã tenuimus:
in quam nos ingredientes/& recentem vnde bibe-
remus aquã inueſtigantes/putantes interim ipſam
eandem terram a nullis eſſe habitatã/ propterea ꝙ
in ea neminẽ inter adueuiendum ꝓſpexeramus/dũ
per arenã deambularemus/ veſtigia pedum q̃ ma-
gna nonnulla vidimus/ ex quibus cenſuimus ꝙ ſi

eiſdē pedibus reliqua membra reſpondebant/ho-
mines in eadem terra grandiſſimi habitabant. No-
bis autē ita p arenam deambulantibus/viam vnam
in terrā ducentē comperimus/ ſecundum quam.ix.
de nobis euntes/inſulam ipſam inuiſere parauimus
ob id q̄ non q̄ ſpacioſam illam/ nec q̄ multas in ea
habitare gentes exiſtimauimus. Pererrata igitur ſe
cundum eandem viā: vna fere leuca/quinq; in con-
ualle quadam(quę populate apparebant) vidimus
caſas/in quas introeuntes quinq; in illis reperimus
mulieres/vetulas videlicet duas & iuuenculas tres
que quidem omnes ſic ſtatura pceres erāt/ vt inde
valde miraremur. Hę autē protinus vt nos intuitę
ſunt/adeo ſtupefactę pmanſerūt: vt aufugiendi ani
mo penitus deficerēt. Tumq; vetulę ipſę lingua eo
rū nobiſcū blandiuſcule loquētes/ & ſeſe omnes in
caſam vnam recipiētes/p multa nobis de ſuis victu
alibus obtulerūt. Eedē vo omnes/ longiſſimo viro
ſtatura grandiores erant/& quidē ęque grādes/ vt
Franciſcus de Albicio/ſed meliore q̄ nos ſumus p
portiōe compactę. Quibus ita compertis/ poſthęc
vna conuenimus: vt iuueuculis ipſis p vim arreptis
eas in Caſtiliā quaſi rem admirandā abduceremus/
in qua deliberatione nobis exiſtētibus/ecce.xxxvi.
vel circiter viri: mlto q̄ fęmine ipſe altiores: & adeo
egregię cōpoſiti: vt illos inſpicere delectabile foret
caſam ipſam introire occeperūt/ ppter quos tanta

tūc affecti fuimus animi turbatione: vt ſatius apud nauiculas nr̄as ꝙ cū tali gente eſſe duxiſſemus. Hij etem̄ ingentes arcus & ſagittas necnō & ſudes ꝑti-caſue magnas inſtar clauarū ferebāt/ qui ingreſſi lo quebantur quoqꝫ inter ſe mutuo: ac ſi nos compre-hendere vellēt. Quo tali periculo percepto/ diuerſa etiā inť nos tūc fęcimus cōſilia. Vnis vt illos in ipſa eadē caſa inuaderemus: alijs ꝟo nequaꝙ: ſed foris potius & ī platea: & alijs vt nuſꝙ aduerſus eos pu gnam quereremus/ donec q̄d agere vellēt intellige-remus aſſeuerantibus. Inter q̄ conſilia/ caſam illā ſi-mulate exiuimus: & ad naues nr̄as remeare occepi mus: ipſiqꝫ (ꝙtus eſt lapidis iactus) mutuo ſꝑ loquē tes nos inſecuti ſunt/ haud minore ꝙ nos (vt autu-mo) repediātes formidine/ cū nobis manētibus ipſi quoqꝫ eminus manerent/ & niſi nobis ambulanti-bus nō ambularēt. Cum ꝟo ad naues noſtras perti giſſemus: & in illas ex ordine ītroiremus/ mox oēs in mare proſilierunt/ & ꝙ multas poſt nos ſagittas ſuas iaculati ſunt: ſed tūc eos ꝑpaucū metuebamus Nā tū machinaꝝ nr̄aꝝ duas ī eos (potius vt terre-renť ꝙ vt interirēt) emiſimus: quarūquidē tumultū ꝑcepto: oēs cōfeſtim ī mōtē vnū ꝓpīquū fuga abie rūt: & ita ab eis erepti fuimus diſceſſimuſqꝫ ꝑiť. Hij oēs nudi (vt dę ꝑoribꝫ hītū eſt) eunt. Appellauimuſ qꝫ inſulā illā gigātū (ob ꝓceritatē eoꝝ) inſulā. Nobꝫ aūt vlťius & a terra paulo diſtātius trāſremigātibus

ſepius interdum cum eis pugnaſſe nobis accidit:ob id ꝙ quicꝙ̄ a tellure ſua ſibi tolli nequaꝙ̄ permitte re vellent. Et vticꝙ quidem repetundę Caſtilię pro-poſitum iam nobis in mentem ſubierat/ ob id potiſ ſimum/ꝙ vno iam fere anno in mari perſtiteramus nec niſi tenuem alimentorū neceſſariorūcꝙ aliorum munitionē retinebamus. Quę & quidē adhuc ex vehementibus(quos pertuleramus) ſolis caloribus iā cōtaminata inquinatacꝙ erāt/ cū ab exitu noſtro a Campiuiridis inſulis vſcꝙ tunc/cōtinue per torri-dam nauigauiſſemus zonam/& tranſuerſim per li-neam ęquinoctialem bis:vt pręhabitum eſt. In qua quidem voluntate nobis perſeuerantibus:nos a la-boribus ſubleuare noſtris ſanctifico cōplacuit ſpiri tui. Nempe receptum quempiam pro rurſum nouā dis naualibus noſtris/nobis quęrentibus/ ad gentē quandam peruenimus/ quæ nos cū maxima ſuſce-pit amicicia/& quaſquidem vnionū perlarūve ori-entalium comperimus in numero maximo tenere/ ꝓpter quod.xlvij.diebus ibi perſtitimus &.C.xix. vnionū marchas/precio(vt eſtimabamus). xl. non ſuperāte ducatos/ab eis cōparauimus. Nam nolas/ ſpecularia/criſtalinoſcꝙ nūnullos/necnon leuiſſima electri ſolia quędam/eis tantū ꝓpterea tradidimus. Nempe quotquot quilibet eorum obtineret vnio-nes/eos ꝓ ſola nola donabat. Didicimus quocꝙ in-terdum ab eis/ quomodo & vbi illos piſcarentur:

qui & quidem oſtreolas / in quibus naſcunt̃/ nobis plures largiti ſunt. Et pariter nõnullas mercati fui-mus: vbi in quibuſdam. C. &. xxx. vniones in qui-buſdam vero non totidem reperiebant̃. Noueritꝗ maieſtas veſtra/ ꝙ niſi ꝑmaturi ſint & a conchilijs in quibus gignuntur per ſeſe excidant/omnino per fecti nõ ſunt. Quinimmo in breui) vt ſepius ipſe ex pertus ſum(emarceſcũt: & in nihil redacti ſunt. Cũ vero maturi fuerint in oſtrea ipſa inter carnes (prę-ter id ꝙ ipſis carnibus hereãt)ſe ſeparãt/ & huiuſce modi optimi ſunt. Efluxis igit̃. xlvij. diebus / necnõ gente illa/quam nobis plurimũ amicã effeceramus relicta/ hinc ab eis exceſſimus ob plurimarũ rerum noſtrarũ indigentiam/ venimuſꝗ ad Antiglię inſu lam quã paucis nuper ab annis Criſtophorus Co-lumbus diſcooperuit/in q̃ reculas noſtras ac naua-lia reficiẽdo/menſibus duobus & diebus totidẽ per manſimus/plures interdum Chriſticolarũ inibi cõ-uerſantium cõtumelias perpetiendo quas prolixus ne nimium fiam hic omitto. Eandem vero inſulam xxij. Iulij deſerentes/percurſa vnius mẽſis cum me-dio nauigatione Calicium tandem portum. viij. mẽ ſis Septembris ſubiuimus/ vbi cum honore ꝑfectu ꝗ ſuſcepti fuimus. Et ſic per dei placitum finem no ſtra cœpit ſecunda nauigatio.

De tertio facta nauigatione.

E in Sibillia exiſtente/ & a pœnis atq̧ la boribus quos inter pmemoratas pertuleram nauigationes pauliſper requieſcente/ deſiderante q̧ poſthęc in perlarum terram remeare fortuna fatigationū mearnm nequaq̧ adhuc ſatura sereniſſimo illi dño Manueli Portugalię regi miſit in cor(neſcio vt quid) vt deſtinato nuncio litteras regales ſuas ad me tranſmitteret quibus plurimum rogabat vt ad eum apud Liſbonā celerius me tranſferrem: ipſe etem̃ mirabilia mihi plurima faceret. Super qua re nondum tunc deliberaui: quinimmo ei p eundēmet nuncium/ me minus bene diſpoſitum & tunc male habere ſignificaui. Verū ſi quandoq̧ reconualeſcerē & maieſtati eius regię meū forſan cōplaceret obſequium/omnia quęcunq̧ vellet ex animo perficerē. Qui rex percipiēs q̧ me ad ſe tūc traducere nequiret Iulianū Bartholomeū Iocundū qui tunc in Liſbona erat rurſum ad me deſtinauit cum cōmiſſione vt oibus modis me ad eundē regē ſecū perduceret: ꝓpter cuius Iuliani aduentū & preces coactus tūc ſui ad regē ipſum meare/ quod(qui me nouerant omnes)malū eſſe iudicarunt. Et ita a Caſtilia vbi honor mihi non modicus exhibitus extiterat/ac rex ipſe Caſtilie exiſtimationē de me bonam cōceperat profectus ſum: & qd̓ deterius fuit/hoſpite inſalutato/ ac mox coram ipſo rege domino Manuele meipſum obtuli: qui rex de aduentu meo nō

paruam viſus eſt cõcepiſſe leticiam/plurimum me interdum rogitans/ vt vna cum tribus eius conſeruantię nauibus/ quę ad exeundum & ad nouarum terrarum inquiſitionem pręparatę erant proficiſci vellem. Et ita(quia regum preces præcepta ſunt)ad eius votum conſenſi.

Tempus profectionis tertię.

IGitur ab hoc Liſbonę portu cũ tribus cõſeruantiæ nauibus die Maij decima. M. ccccc. & primo/abeuntes/ curſum noſtrũ verſus magnę Canarię inſulas arripuimus: ſecundũ quas & ad earum proſpectum inſtanter enauigantes idem nauigium noſtrũ collateraliter ſecundum Affricam occidentẽ verſus ſecuti fuimus. Vbi piſciũ quorundam(quos Parghi nuncupant)multitudinem maximam in ęquore prẽdidimus/ tribus inibi diebus morã facientes. Exinde autem ad partem illam Ethopię / quæ Beſilicca dicitur deuenimus / quæ quidem ſub torrida zona poſita eſt/ & ſuper quã quattuordecim gradibus ſe Septentrionalis erigit polus in climate primo vbi diebus vndecim nobis de lignis & aqua prouiſionem parantes reſtitimus / propter id ꝙ Auſtrum verſus per Athlanticum pelagus/ nauigandi mihi ineſſet affectus. Itaqꝫ portũ Ethiopię illũ poſt hęc relinquẽtes

tunc per Lebeccium ventũ in tãtum nauigauimus vt.lx.&.vij.infra dies inſulę cuidam applicuerimus que inſula.DCC.a portu eodem leucis ad Lebeccij partẽ diſtaret. In quibuſquidẽ diebus/peius perpeſſi tempus fuimus ꝙ vnꝗ in mari quiſ ꝗ antea ptulerit/ꝓpter ventoꝝ nimborũue impetus/qui ꝗplurima nobis intulere grauamina ex eo ꝙ nauigiũ noſtrum linee preſertim equinoctiali continue iunctũ fuit.Inibiq; in menſe Iunio hyems extat ac dies noctibus equales ſunt/atq; ipſe vmbre noſtre cõtinue verſus meridiem erant. Tandem vero omnitonanti placuit nouam vnam nobis oſtendere plagã.xvij ſcilicet Auguſti/iuxta quã(leuca ſepoſiti ab eadem cum media)reſtitimus/& poſtea aſſumptis cymbis nõnullis in ipſam viſuri ſi inhabitata eſſet/ profecti fuimus:quã & quidẽ incolas plurimos habitare reperimus qui beſtijs prauiores erant/quemadmodũ maieſtas regia veſtra poſthec intelliget. In hoc ꝟo introitus noſtri principio/gentem non percepimus aliquã/ꝗuis oram ipſam per ſigna plurima(que vidimus) populo multo repletã eſſe intellexerimus. De qua quidẽ ora pro ipſo ſereniſſimo Caſtilię rege poſſeſſoriũ cepimus/ inuenimuſq; illam multũ amenam/ac viridem eſſe & appatẽtię bone.Eſt autem extra lineã equinoctialem Auſtrum verſus.v. gradibus/& ita eadem die ad naues noſtras repedauimus. Quia vero lignorum & aque penuriam pa

tiebamur/cõcordauimus iterum in terrã/ altera die reuerti/vt nobis de neceſſarijs ꝓuideremus: in qua quidem nobis extantibus/ vidimus ſtãtes in vnius montis cacumine gentes/ quę deorſum deſcendere non auderent/ erantq; nudi omnes/ necnon conſimilis effigiei coloriſq;/ vt de ſupioribus habitũ eſt. Nobis autẽ ſatagentibus vt nobiſcũ conuerſatũ accederent/nõ ſic ſecuros eos efficere valuimus vt de nobis adhuc nõ diffiderent. Quoꝝ obſtinatione ꝑteruiaq; cognita/ ad naues ſub noctẽ remeauimus relictis in terra(videntibus illis) nolis ſpeculiſq; nõ nullis ac rebus alijs. Cumq; nos in mari eminus eſſe proſpicerẽt/omnes de ipſo mõte(ꝓpter reculas q̃s reliqueramus)deſcenderunt/plurima inter ſe admirationis ſigna facientes. Nec tunc de aliquo niſi de aqua nobis ꝓuidimus. Craſtino autẽ effecto mane vidimus e nauibus gentem eandem numero q̃ antea maiorẽ/paſſim per terram ignes fumoſq; facientẽ. Vnde nos exiſtimantes/ ꝙ nos per hoc ad ſe inuitarent/iuimus ad eos in terram/vbi tũc populum plurimum aduenifſe cõſpeximus: qui tamẽ a nobis longe ſeipſos tenebant/ſigna facientes interim non nulla:vt cum eis interius in inſulã vaderemus. Propter quod factũ eſt/ vt ex Chriſticolis noſtris duo protinus ad hoc parati/ periculo ad tales eundi ſemetipſos exponerent: vt quales gentes ipſi forent: aut ſi quas diuitias ſpecieſue aromaticas vllas habe

rent/ipſi cognoſcerent: quapropter in tantũ nauiũ prętorem rogitauerunt/vt eis quod poſtulabãt an nueret. Tum vero illi ad hoc ſeſe accingẽtes necnõ pleraſq́ꝫ de rebus ſuis minutis/ſecũ ſumentes/ vt in de a gentibus eiſdem/mercarent̃ alias: abierũt a no⸗ bis/data conditione: vt ad nos poſt quinq́ꝫ dies ad ſummũ remeare ſolliciti eſſent: nos etenim illos tam diu expectaremus. Et ita tunc iter ſuũ in terrã arri⸗ puerunt/atq́ꝫ nos ad naues noſtras regreſſum cępi mus vbi expectando eos diebus. viij. perſtitimus. In quibus diebus gens per multa noua dietim fere ad plagam ipſam adueniebat/ ſed nuſq́ꝫ nobiſcum colloqui voluerũt. Septima igit̃ aduentãte die nos in terram ipſam iterũ tendentes/gentẽ illam mulie⸗ res ſuas omnes ſecũ adduxiſſe reperimus. Quã ꝟo primũ illuc peruenimus/ mox ex eiſdem vxoribus ſuis ad colloquendũ nobiſcũ q̃ꝫplures miſerunt/fę⸗ minis tamen eiſdem/ non ſatis de nobis confidenti bus: quod quidem nos attendentes cõcordauimus vt iuuenem vnum e nobis (qui validis agiliſq́ꝫ nimi um eſſet) ad eas quoq́ꝫ tranſmitteremus/& tunc vt minus fęmine eędẽ metuerent/in nauiculas noſtras introiuimus. Quo egreſſio iuuene cum ſeipſum in⸗ ter illas immiſcuiſſet/ac ille omnes circũſtantes con tingerent palparentq́ꝫ eum/& propter eum nõ pa⸗ rũ admirarentur: ecce interea de monte fęmina vna vallum magnum manu geſtãs aduenit/quę poſtq́ꝫ

vbi iuuenis ipſe erat appropiauit/ tali eum valli ſui ictu a tergo percuſſit vt ſubito mortuus in terrã ex cideret: quem confeſtim mulieres alię corripiẽtes/il lum in montẽ a pedibus ꝑtraxerunt/ viriq; ipſi qui in monte erãt/ad littus cũ arcubus & ſagittis adue niẽtes/ac ſagittas ſuas in nos conĳciẽtes/ tali gentẽ noſtrã affecerũt ſtupore(ob id ꝙ nauiculę illę ĩ qui bus erat harenã nauigando radebãt/nec celerit᷑ au fugere tunc poterant)vt ſumendoꝝ armorum ſuo rum memoriam nemo tunc haberet. Et ita ꝙ̃plures contra nos ſagittas ſuas eiaculabantur. Tum vero in eos/ quattuor machinarũ noſtrarum fulmina(li cet neminem attingentia) emiſimus/quo audito to nitruo/omnes curſum in montẽ fugerunt/ vbi mu lieres ipſę erãt/quę iuuenẽ noſtrum quem trucida uerant(nobis videntibus) in fruſtra ſecabãt/ necnõ fruſtra ipſa nobis oſtentantes/ ad ingentem quem ſuccenderant ignem torrebant/ & deinde poſthęc manducabant. Viri quoq; ipſi ſigna nobis ſimiliter facientes/geminos Chriſticolas noſtros alios/ſe pa riformiter peremiſſe manducaſſeq; inſinuabãt: qui bus/ qui & vtiq; vera loquebantur/in hoc ipſo cre didimus. Cuius nos improperĳ vehemẽtius piguit: cum immanitatem quam in mortuum exercebant: oculis intueremur ipſi proprĳs. Quamobrem plu res quam quadraginta de nobis in animo ſtabili ueramus / vt omnes pariter terram ipſam impetu

petentes tam immane factum tamq̄ beſtialem fero
ciā vindicatū vaderemus. Sed hoc ipſum nobis na-
uiprętor nō permiſit/& ita tam māgnā ac tam gra-
uem iniuriā paſſi/cū maliuolo animo & grandi op-
probrio noſtro (efficiēte hoc nauipręceptore nr̄o)
impunitis illis abſceſſimus. Poſtq̄ autē terrā illam
reliquimus/mox inter Leuantē & Seroccū vētum
(ſcd'm quos ſe continet terra) nauigare occepimus:
plurimos ambitus/plurimoſq̄ gyros/interdū ſectā
tes/quibus durantibus/gentes non vidimus/quæ
nobiſcum practicare aut ad nos appropinquare vo
luerint. In tantū vero nauigauimus vt tellurem vnā
nouā (quę ſcd'm Lebeccium ſe porrigeret) inueneri
mus. In qua cum campū vnū circuiuiſſemus (cui ſan
cti Vincentij campo nomen indidimus (ſecundum
Lebeccium ventum poſthæc nauigare occepimus:
Diſtatq̄ idē ſancti Vincentij campus a priore ter-
ra illa vbi Chriſticolę nr̄i extiterunt interempti. cl.
leucis ad partē Leuātis. Qui & quidē campus. viij.
gradibus extra lineā ęquinoctialem/verſus auſtrū
eſt. Cum igitur ita vagantes iremus/quadā die co-
pioſam gentium multitudinem/nos nauiumq̄ no-
ſtrarum vaſtitatē mirantiū/in terra vna alia eſſe cō
ſpeximus/apud quos tuto in loco mox reſtitimus:
& deinde in terrā ipſam ad eos ex nauiculis noſtris
deſcendimus/quos quidem mitioris eſſe conditio-
nis q̄ priores reperimus. Nam & ſi in edomandis

illis diu elaborauimus/amicos tamē noſtros eos tā dem effecimus: cum quibus negociando practican doq̈ꝫ varie.v.māſimus diebus vbi cānas fiſtulas vi rides plurimū groſſas/& etiam nōnullas in arborū cacuminibus ſiccas inuenimus. Cōcordauimus au- tem vt ex eadem gēte duos/qui nos eorum linguā edocerent/ inde traduceremus. Quamobrem tres ex eis: vt in Portugalliam venirent/nos vltro comi tati ſunt. Et qm̄ me omnia ꝓſequi ac deſcribere pi- get/ dignetur veſtra noſſe maieſtas: ꝙ nos portum illum linquentes/per Lebeccium ventum/ & in vi- ſu terrę ſemper tranſcurrimus/plures continue faci endo ſcalas pluresq̈ꝫ ambitus/ ac interdum cū mul- tis populis loquendo: donec tandē verſus auſtrum extra Capricorni tropicū fuimus. Vbi ſup̱ horizon ta illū meridionalis polus.xxxij. ſeſe extollebat gra dibus/atq̈ꝫ minorem iam perdideramus vrſam: ipſa q̈ꝫ maior vrſa multū infima videbať/fere in fine Ho rizontis ſe oſtentans: & tūc per ſtellas alterius me- ridionalis poli noſmetipſos dirigebamus/quę mul- to plures/ multoq̈ꝫ maiores ac lucidiores/ q̄ꝫ noſtri poli ſtellę exiſtūt/propter qđ plurimarū illarū figu ras confinxi/& prę ſertim earū quę prioris ac maio- ris magnitudinis erant/vna cū declinatione diame- trorū quas circa polum Auſtri efficiūt/ & vna cum denotatione earundem diametrorū & ſemidiame- trorū earū prout in meis quattuor dietis ſiue naui-

gationibus inſpici facile poterit. Hoccine ꝟo naui
gio noſtro a campo ſancti Auguſtini incepto. Dcc.
percurrimus leucas videlicet ꝟſus Ponentem. c. &
verſus Lebecciũ. Dc. quaſquidẽ dum ꝑagraremus
ſi quis quę vidimus enumerare vellet non totidem
ei papireę cartę ſufficerent. Nec quidem interdum
magni cõmodi res inuenimus demptis infinitis ca-
ſię arboribus: et pariter plurimis quę laminas certas
producunt/ cum quibus & miranda alia per multa
vidimus q̃ faſtidioſa recenſitu forent. Et in hac qui
dem peragratione. x. fere mẽſibus extitimus. In qua
cognito ꝙ mineralia nulla reperiebamus/ conueni
mus vna vt abinde ſurgentes alio ꝑ mare euagare-
mur. Quo inito inter nos conſilio/ mox edictũ fuit
ac in omnẽ cętum noſtrũ vulgatũ vt quicquid in ta
li nauigatione pręcipiendum cenſerem/ idipſum in-
tegriter fieret. Propter quod cõfeſtim edixi manda
uiqꝫ vbiqꝫ/ vt de lignis & aqua ꝓ ſex menſibus mu
nitionẽ omnes ſibi pararent (Nam per nauium ma-
giſtros nos cũ nauibus noſtris adhuc tantũdem na
uigare poſſe indicatum eſt) qua quidem (quã edixe
ram) facta prouiſione/ nos oram illam linquẽtes &
inde nauigationẽ noſtrã per Seroccũ ventũ initian
tes Februarij. xiij. videlicet/ cum ſol ęquinoctio iam
appropinquaret & ad hoc Septentrionis hemiſpe-
rium noſtrũ vergeret in tantũ peruagati fuimus: vt
meridianũ polũ ſuper horizonta illum. lij. gradibus

ſublimatū inuenerimus.Ita vt nec minoris vrſę nec maioris/ ſtellę ammodo inſpici valerēt. Nam tunc a portu illo a quo per Seroccum abieramus. ccccc. leucis longe iam facti eramus. iij. videlicet Aprilis. Qua die tempeſtas ac ꝓcella in mari tam vehemēs exorta eſt/ vt vela noſtra omnia colligere & cum ſolo nudoq́ʒ malo remigare compelleremur ꝑflante vehementiſſime Lebeccio ac mari intumeſcente & aere turbulentiſſimo extante. Propter quem turbinis violentiſſimū impetum noſtrates omnes non modico affecti fuerunt ſtupore. Noctes quoq́ʒ tūc inibi q̄ꝫmaxime erant. Etenim Aprilis. vij. ſole circa arietis finem extāte ipſę eędem noctes horarum xv. eſſe repertę ſunt: hyemſq́ʒ etiam tunc inibi erat vt veſtra ſatis perpendere poteſt maieſtas. Nobis autem ſub hac nauigantibus turbulentia: terrā vnā Aprilis.ij. vidimus/ penes quam.xx. circiter leucas nauigantes appropiauimus. Verum illam omnimodo brutalem & extraneā eſſe comperimus/ in qua quidem nec portum quempiam/ nec gētes aliquas fore conſpeximus: ob id (vt arbitror) q̄ꝫ tam aſperum in ea frigus algeret vt tam acerbum vix quiſq̄ꝫ perpeti poſſet. Porro in tanto periculo/ in tantaq́ʒ tempeſtatis importunitate noſmet tum reperimus/vt vix alteri alteros prę grandi turbine nos videremus. Quamobrem demum cum nauium prętore pariter concordauimus vt connauitis noſtris

omnibus/terrã illam linquendi/ſeqꝫ ab ea elongan-
di/ & in Portugalliam remeandi ſigna faceremus.
Quod conſiliũ ſanum quidẽ & vtile fuit/ cũ ſi inibi
nocte ſolũ adhuc illa ꝑſtitiſſemus/diſperditi omnes
eramus. Nempe cũ hinc abijſſemus tam grãdis die
ſequenti tempeſtas in mari excitata eſt/ vt penitus
obrui/perdite metueremus. Propter quod plurima
peregrinationũ vota/ necnõ alias ꝙplures cerimo-
nias(prout nautis mos eſſe ſolet)tunc fęcimus. Sub
quo tempeſtatis infortunio.v.nauigauimus diebus
demiſſis omnino velis. In qnibuſquidem.v. diebus
cc.&.l. in mari penetrauimus leucas/ lineę interdũ
ęquinoctiali necnon mari & aurę temperatiori ſem
per appropinquando/per quod nos a pręmiſſis eri
pere periculis altiſſimo deo placuit. Eratqꝫ huiuſce-
modi noſtra nauigatio ad tranſmontanũ ventũ &
gręcũ/ob id ꝙ ad Ethiopię latus pertingere cupie-
bamus:a quo ꝑ maris Athlantici fauces eundo. M.
ccc.diſtabamus leucis. Ad illam autẽ ꝑ ſummitonã
tis gratiã Maij bis quina pertigimus die. Vbi in pla
ga vna ad latus Auſtri(quę Serraliona dicitur).xv.
diebus noſipſos refrigerando fuimus. Et poſt hæc
curſum noſtrum verſus inſulas/Lyazori dictas/ar-
ripuimus/ quęquidem inſulę a Serraliona ipſa. Dcc.
&.l.leucis diſtabant:ad quas ſub Iulij finem perue-
nimus/ & pariter. xv. inibi nos reficiẽdo ꝑſtitimus
diebus. Poſt quos inde exiuimus/ & ad Liſbonę

noſtrę recurſum nos accinximus:a qua ad occiden⸗
tis partē.ccc.ſepoſiti leucis eramus: & cuius tādem
deinde portū.M.D.ij. cum proſpera ſaluatione ex
cunctipotentis nutu rurſum ſubiuimus/ cū duabus
dūtaxat nauibus:ob id ꝙ tertiā in Serraliona (qm̄
amplius nauigare nō poſſet)igni cōbuſſeramus. In
hac autē noſtra tertio curſa nauigatiōe.xvi. circiter
menſes ꝑmanſimus.e quibus. xi. abſq̨ tranſmonta
neę ſtellę necnō & maioris vrſę minoriſue aſpectu
nauigauimus /quo tempore noſmetipſos per aliam
meridionalis poli ſtellā regebamus.Quę ſuꝑius cō
memorata ſunt/quę in eadē noſtra tertio facta naui
gatione/relatu magis digna conſpexi.

De quartę nauigationis curſu.

Eliquum autē eſt: vt quę in tertia nauiga⸗
tione noſtra ꝓſpexerim ediſſeram. Quia
vero iam prę longa narratione fatiſco/ &
quoq̨ hęc eadem nr̄a nauigatio ad ſperatū a nobis
finē minime ꝓducta eſt/ ob aduerſitatem infortuni
umve quoddā quod in maris Athlantici nobis acci
dit ſinu:idcirco breuior fiam.Igit̄ ex Liſbonę portu
cum ſex cōſeruantię nauibus exiuimus cū ꝓpoſito
inſulam vnā verſus horizontē poſitā inuiſendi:quę
Melcha dicit̄ & diuitiarum multarū famoſa/necnō
nauiū oīm ſiue a Gangetico ſiue ab Indico mari ve⸗

nientium receptus ſiue ſtatio eſt/ quemadmodum Calicia receptus ſiue hoſpitale oı̄m nauigantiū eſt/ qui ab oriente in occidentē & econuerſo vagantur prout de hoc ipſo per Calicutię viā fama eſt. Quæ quidem inſula Melcha plus ad occidentē Calicutia vero ipſa plus ad meridiē reſpicit: quod idcirco co gnouimus/quia ipſa in aſpectu.xxxiiij. graduū poli antarctici ſita eſt. Decima ergo Maij die. M.D.iij. nobis vnde ſupra egredientibus/ curſum noſtrū ad inſulas virides nuncupatas/ primo dixerimus. Vbi rerum neceſſariū munimina/ necnō & plura diuer- ſorum modorꝝ refrigeramina ſumentes: &.xij. in- terdum inibi diebus ceſſantes:per ventum Seroccū poſt hęc euanigare occepimus:cū nauidominus no ſter tanq̄ꝫ pręſumptuoſus capitoſuſq̄ꝫ pręter neceſ- ſitatem & omniū noſtrum vnanimitatem(ſed ſolū vt ſeſe noſtri & ſex nauiū prępoſitū oſtentaret) iuſ ſit vt in Serralionā Auſtralem Ethiopię terram ten deremus. Ad quā nobis accelerātibus: & illam tan- dem in cōſpectu habentibus/ tam immanis & acer ba ſuborta tempeſtas eſt/ ac ventus contrarius/ & fortuna aduerſa inualuit:vt in ipſam(quam noſtris ipſi videbamus oculis) per quatriduum applicare non valuerimus: quinimmo coacti fuerimus vt illa relicta ad priorem nauigationē noſtram regredere mur. Quāquidē nos per Suduesium(qui ventū eſt inter meridiem & Lebecciū)reaſſumentes. ccc. per

illam artitudinem nauigauimus leucas. Vnde factũ eſt vt nobis extra lineam ęquinoctialem tribus pene gradibus iam tunc exiſtentibus/terra quędã(a q̃ xiȷ̇.diſtabamus leucis)apparuerit:quę apparitio nõ parua nos affecit admiratione. Terra etẽm illa/inſula in medio mari multũ alta;& admirabilis erat/quę leucis duabus longior & vna dilatatior non exiſtebat: in qua quidem terra nunq̃ quiſq̃ hominũ aut fuerat aut habitauerat: & nihilominus nobis infœliciſſima fuit. In illa em̃ ꝑ ſtolidum conſiliũ ſuũ & regimen/pręfectus nauium noſter nauẽ ſuã perdidit. Nempe illa a ſcopulo quodam eliſa/ & inde ꝓpter hoc in rimas diuiſa/ſancti Laurentiȷ̇ nocte(quę Auguſti.x. eſt)in mari penitus ſubmerſa extitit/ nihil inde ſaluo manente/ demptis tantummodo nautis. Eratq̃ nauis eadem doliorum.ccc. in qua noſtre totius turbę totalis potentia erat. Cum autẽ omnes circa illam ſatageremus:vt ſi forte ipſam a periculo ſubtrahere valeremus:dedit mihi in mandatis idem nauium pręfectus:vt cũ nauicula vna receptũ quępiam bonum vbi pupes noſtras ſecure omnes recipere poſſemus apud inſulam eandem inuentũ pergerẽ/ nolens tamen ipſe idem pręfectus: vt nauem meã(quę nouẽ nautis meis ſtipata:& ĩ nauis pericli tantis adiutorio intenta foret) mecum tunc traducerem:ſed ſolum vt edixerat portũ vnum inquiſitũ irem/ & in illo nauem meã ipſam mihi reſtitueret.

Qua iuſſione recepta/ego vt mandauerat(ſumpta mecũ nautarũ meoꝝ medietate)in inſulã ipſam(a q̃ iiij.diſtabamus leucis) properãs/ pulcherrimũ inibi portũ:vbi claſſem noſtram oẽm tute ſatis ſuſcipere poſſemus inueni. Quo cõperto. viij.ibidem diebus eundẽ nauiũ pręfectũ cũ reliqua turba expectando ꝑſtiti. Qui cũ nõ aduenirẽt/ moleſte nõ parũ ꝑtuli atq; qui mecũ erãt ſic obſtupeſcebãt vt nullo cõſo-lari modo vellent.Nobis autẽ in hac exiſtẽtibus an guſtia/ipſa octaua die pupim vnã p ęquor aduẽta-re cõſpeximus/ cui vt nos ꝑcipere poſſent mox ob uiam iuimus cõfidentes ſperanteſq; vna qđ ad me liorẽ portũ quẽpiam nos ſecũ ducerẽt. Quibus dũ nos appropinquaſſemus/& viciſſim nos reſalutaſ-ſemus:retulerũt illi nobis/eiuſdẽ pręfecti noſtri na-uẽ in mari penitus(demptis nautis)perditã extitiſſe quę nuncia(vt cõtẽplari veſtra põt regia maieſtas) me nõ parua affecerũt moleſtia/cum a Liſbona(ad quã reuerti habebã).M.longe exiſtẽs leucis/ in lon go remotoq; mari/ me eſſe ſentirem. Nihilominus tamen fortunę noſmet ſubijcientes vlterius ꝓceſſi-mus/reuerſiq; in primis fuimus ad memoratã inſu-lã vbi nobis de lignis & aq̃ in conſeruãtię meę naui ꝓuidimus.Erat ṽo eadẽ inſula penitus inhoſpitata inhabitataq;/multa aqua viuida & ſuaui in illa ſca-turiente/cũ infinitis arboribus innumeriſq; volucri bus marinis & terreſtribus:quę adeo ſimplices erãt

vt ſeſe manu comprehendi intrepide permitterent:
Propter quod tot tunc prendidimus vt nauiculam
vnã ex illis adimpleuerimus.In ea autẽ nulla alia in⸗
uenimus animalia/p̃terq̃ mures q̃maximos: & la⸗
certas bifurcam caudam habentes cum nõnullis ſer
pentibus quos etiã in ea vidimus.Igit̃ parata nobis
inibi ꝓuiſione ſub vento inter meridiem & Lebec⸗
ciũ ducente perreximus/ob id ꝙ a rege mandatum
acceperamus: vt qualicũq; nõ obſtante periculo/p̃
cedentis nauigationis viam inſequeremur. Incepto
ergo huiuſcemodi nauigio/portũ tandẽ vnũ inue⸗
nimus quẽ oĩm ſanctoꝝ Abbaciam nũcupauimus:
ad quẽ(ꝓſperam annuente nobis aurã altiſſimo) in
fra.xvij.pertigimus dies. Diſtatq; idẽ portus.ccc. a
p̃fata inſula leucis/in quoquidẽ portu nec p̃fectum
noſtrũ/nec quemq̃ de turba alium reperimus/& ſi
tamẽ in illo menſibus duobus & diebus quattuor
expectauerimus/quibus efluxis: viſo ꝙ illuc nemo
veniret cõſeruantia noſtra tunc & ego concordaui
mus/vt ſcd'm latus longius ꝓgrederemur. Percur⸗
ſis itaq;. cc.lx. leucis portui cuidã alij applicuimus
in quo caſtellũ vnũ erigere ꝓpoſuimus/qd' & qui⸗
dẽ ꝓfecto fecimus relictis in illo.xxiiij. Chriſticolis
nobiſcũ exiſtentibus/qui ex pręfecti noſtri pupe ꝑ
dita collecti fuerant. Porro in eodẽ portu pręfatum
conſtruendo caſtellũ & breſilico pupes nr̃as onu⸗
ſtas efficiẽdo.v. perſtitimus menſibus/ob id ꝙ prę

nautarũ perpaucitate & plurimoꝶ apparatuum ne
ceſſitate/ longius ꝓgredi non valebamus. Quibus
ſuperioribus ita peractis/concordauimus poſt hęc
in Portugalliã reuerti/quã rem per gręcũ transmõ-
tanũq̃ꝫ ventum neceſſe nobis erat efficere. Relictis
igitur in caſtello pręfato Chriſticolis. xxiiij. & cum
illis. xij. machinis ac alijs pluribus armis/vna cũ ꝓ-
uiſione ꝓ ſex menſibus ſufficiẽte/ necnõ pacata no
biſcũ telluris illius gente(de qua hic minima fit mẽ-
tio)licet infinitos inibi tunc viderimus/ & cum illis
practicauerimus. Nam.xl.fere leucas cũ.xxx. ex eis
in inſulam ipſam penetrauimus. Vbi interdum plu
rima ꝑſpeximus. q̃ nũc ſubticeſcẽs libello meo. iiij.
nauigationum reſeruo. Eſtq̃ꝫ eadẽ terra extra lineã
ęquinoctialẽ ad partẽ Auſtri. xviij. gradibus & ex-
tra Liſbonę meridianũ ad occidẽtis partem. xxxv.
ꝓut inſtrumenta noſtra monſtrabant/nos nauiga-
tionem noſtrã per Nornordenſium(qui inter gręs-
cum tranſmontanũq̃ꝫ ventus eſt)cum animi ꝓpoſi
to ad hanc Liſbonę ciuitatẽ ꝓficiſcẽdi iniciantes/tã
dem poſt multos labores multaq̃ꝫ pericula in hunc
eiuſdẽ Liſbonę portũ infra. lxxvij. dies. xxviij. Iunij
M.D.iiij.cum dei laude introiuimus. Vbi honorifi-
ce multũ & vltraq̃ꝫ ſit credibile feſtiuę ſuſcepti fui-
mus:ob id ꝙ ipſa tota ciuitas nos in mari diſperdi-
tos eſſe exiſtimabat/queẽadmodũ reliqui omnes de
turba noſtra/ ꝑ p̃fecti nr̃i nauiũ ſtultã p̃ſumptionẽ

extiterant. Quo ſuperbiã modo iuſtus omniũ cẽſor deus cõpenſat. Et ita nunc apud Liſbonã ipſam ſubſiſto/ignorãs q̃d de me ſereniſſimus ipſe rex deinceps efficere cogitet/ qui a tantis laboribus meis iam exnunc requieſcere plurimũ peroptarem/hunc nunciũ maieſtati veſtrę plurimũ quoq; interdũ cõmendans. Americus Veſputius in Liſbona.

Vrbs Deodate tuo clareſcens nomine præſul
Qua Vogeſi montis ſunt iuga preſſit opus
Preſſit/& ipſa eadẽ Chriſto monimẽta fauẽte
Tempore venturo cætera multa premet.

Finitũ.iiij. kl'. Septẽbris Anno ſupra ſeſquimilleſimũ.vij.

03355

J507
W168c2 c
[R]